

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Řád svatého Huberta v proměnách času

Bakalářská práce

Autor: Bc. Gabriel-Max Nathaniel Filip
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Náboženská výchova
Vedoucí práce: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Bc. Gabriel-Max Nathaniel Filip
Studium:	P15K0023
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Náboženská výchova
Název bakalářské práce:	Řád svatého Huberta v proměnách času
Název bakalářské práce AJ:	Order of Saint Hubert Through the Ages

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá historií a bohatým životem Řádu svatého Huberta od jeho založení roku 1695 až po současnost. První část práce je zaměřena na období založení Řádu a osobnost jeho fundátora Františka Antonína hr. Šporcka. Objasníme fenomén religiozity barokní doby, kult sv. Huberta a jeho vztah k přírodě a lovectví. Druhá část práce bude věnována současnému vývoji Řádu od jeho obnovení roku 1938, respektive 1978. Jedná se zejména o aktivity v oblasti myslivosti, pomoc při rekonstrukci hospitalu Kuks a Svatohubertskou mši.

Prameny: ŘÁD SV. HUBERTA. Stanovy Řádu svatého Huberta a ostatní vnitrořádové dokumenty. 2016 Odborná literatura: BEZDĚK, F., KOVAŘÍK, J. František Antonín hrabě Šporck a jeho Řád svatého Huberta. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem na Kuksu 1998. ISBN 80-238-3664-1. KOVAŘÍK, J. Řád sv. Huberta F. A. hraběte Šporcka a císař Karel VI. Časopis myslivost. 11/2003. Dostupné na: <http://www.myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2003/Listopad---2003/Rad-sv--Huberta-F--A--hrabete-Sporcka-a-cisar-Kare> MARTAN, P. Barok - zlatý věk myslivosti. Vimperk: Papyrus 1992. ISBN 80-901111-8-1. PREISS, P. František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách. Praha: Paseka 2003. ISBN 80-7185-573-1. VACH, M., KOVAŘÍK, J. Myslivecké zvyky a tradice. Praha: Státní zemědělské nakladatelství 1973. ISBN 07-002-73.

Garantující pracoviště:	Katedra kulturních a náboženských studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Macek, Ph.D.
Oponent:	ThLic. Petr František Burda, Th.D.
Datum zadání závěrečné práce:	26.6.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením Mgr. Petra Macka samostatně a uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 6. 4. 2018

Anotace:

FILIP, Gabriel-Max Nathaniel: *Řád svatého Huberta v proměnách času/Bakalářská práce*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2018. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá historií a bohatým životem Řádu svatého Huberta od jeho založení roku 1695 až po současnost. První část práce je zaměřena na rytířské řády všeobecně a jejich legitimitu. Dále na kult sv. Huberta a jeho význam pro myslivost. Druhá a stěžejní část se zabývá založením Řádu a osobností jeho fundátora Františka Antonína hr. Šporka, kterého představí jako zásadní postavu české barokní doby. Následně se práce bude věnovat vývoji Řádu od jeho obnovení roku 1938, respektive 1978 a hlavními řádovými symboly. Také se zaměří na řádové aktivity v oblasti myslivosti, kultury a duchovních tradic.

Klíčová slova: hrabě Špork, myslivost, rytířský řád, svatý Hubert, bratrstvo

Annotation:

FILIP, Gabriel-Max Nathaniel: *Order of Saint Hubert Through the Ages /Bachelor Degree Thesis*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2018. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis deals with the history and rich life of the Order of Saint Hubert since its foundation in 1695 to the present. The first part of the thesis is focused on the knights' order in general and their legitimacy. Furthermore, Hubert and his significance for hunting. The second and pivotal part deals with the foundation of the Order and the personality of its founder František Antonín count Sporck, whom he introduces as a fundamental figure of the Czech Baroque era. Subsequently, the work will be devoted to the development of the Order since its renewal in 1938 and 1978 respectively, and the main symbols of the order. It will also focus on the orderly activities of hunting, culture and spiritual traditions.

Key words: count Šporck, hunting, knightly order, Saint Hubert, brotherhood

OBSAH

Úvod	8
1. Řád	10
1.1 Rytířský řád.....	10
Legitimita rytířského řádu.....	11
2. Svatý Hubert a fenomén myslivosti	12
2.1. Legenda o svatém Hubertovi	12
2.2. Myslivost v Českých zemích	14
3. Zakladatel Řádu svatého Huberta František Antonín hrabě Špork	15
3.1. Rod Šporků.	15
3.2. Život hraběte Šporka.....	17
3.3. Religiozita hraběte Šporka.....	20
3.4. Odkaz hraběte Šporka	22
4. Řád svatého Huberta	23
4.1. Parforsní hon.....	23
4.2. Legitimita Řádu sv. Huberta	24
4.3. Založení řádu	25
4.4. Přijímání do řádu	27
4.5. Řádové symboly	28
Řád sv. Huberta (insignie).....	28
Malá řádová pravidla.....	29
Řádová modlitba	29
Řádová hymna.....	30
Řádové žezlo	31
Řádová uniforma	31
4.6. Obnovení řádu.....	32
Další organizace odkazující se na Šporkův Řád	34
4.7. Řádové sídlo	35
5. Řádové aktivity ve 21. století.....	36
5.1. Svatohubertská mše	37
5.2. Svatohubertské slavnosti.....	37
5.3. Myslivost a vzdělávací semináře	38

5.4. Nadace Františka Antonína hraběte Šporka.....	38
Závěr.....	39
Seznam použitých pramenů:.....	41
Seznam použité literatury:	41
Seznam použitých periodik:	42
Seznam internetových zdrojů:	42
Obrazová příloha:	44
Seznam vyobrazení:.....	46

Úvod

Bakalářská práce se zabývá zejména Řádem svatého Huberta jako myslivecko-duchovní organizace a jeho zakladatelem a fundátorem hrabětem Františkem Antonínem Šporkem. Mapuje historický vývoj Řádu, jeho založení a dobu hraběte Šporka i jeho zálibu v myslivosti. Neopomene se věnovat kultu svatého Huberta a spětí s Řádem a myslivostí. Zmapuje i náhlý zánik Řádu a jeho obnovu až po současnost.

V první kapitole se zaměřím na všeobecné seznámení se s fenoménem rytířských řádů a jejich zakládání v průběhu historie, jejich dělení a v dnešní době tolik opomíjenou legitimitu rytířského řádu. Legitimitě Řádu sv. Huberta se bude podrobněji věnovat část páté kapitoly.

Třetí kapitola se věnuje osobě a kultu svatého Huberta a jeho významu pro myslivost. Rád bych zde popsal legendu a osobnost svatého Huberta nejen jako duchovní postavu, ale i jako patrona myslivosti a zejména inspiraci pro založení rytířského řádu s jeho jménem. Taktéž zde bude popsán vývoj a fenomén české myslivosti.

Osobě Františka Antonína hraběte Šporka je věnována čtvrtá kapitola. Rozebereme zde jeho život a celoživotní boj vyrovnat se, jako novo-šlechtic, tehdejší historické vysoké šlechtě. K tomu mu měl významně pomoci i jím založený lovecký řád. Religiozita barokní doby zde bude znázorněna právě na Šporkově osobě. Dále ještě zmíníme Šporkovu vášeň pro lovectví, a především lásce k přírodě a všeobecně k umění.

V posledních dvou kapitolách je rozebrán Řád svatého Huberta a jeho aktivity. Nejdříve jeho založení ke konci 17. století a jeho bohatý život. Díky popularitě, kterou získává po přijetí insignie císařem Karlem VI., se z Řádu stává prestižní lovecká organizace. Uvedeme pestrý seznam tehdejších členů řádu, kteří pocházejí z řad nejvyšší šlechty. Následně i náhlý úpadek a zánik Řádu nedlouho po smrti jeho zakladatele a dlouhý proces jeho obnovení během 20. století. Pozornost bude věnována i řádovým ceremoniím, dekoracím a symbolům současného Řádu. Zajímavý je i proces návratu Řádu zpět do hospitalu Kuks jako svého oficiálního sídla, který se podařil až v nedávné době. Závěrem se zamyslíme nad významem Řádu pro současnou společnost, zejména jeho přínosu v oblasti duchovních tradic a udržování myslivecké etikety. To vše bude znázorněno na čtyřech nejviditelnějších řádových aktivitách, jmenovitě: svatohubertské mše, svatohubertské slavnosti na Kuksu, loveckých akcích a seminářích o myslivosti a charitativní činnosti uskutečňované skrze řádovou Nadaci Františka Antonína hraběte Šporka.

Věřím, že bakalářskou prací přispějí nejen k osvětě o Řádu svatého Huberta, ale zejména jeho důležité práce na poli myslivosti, kde se řád snaží být jakýmsi majákem a nositelem myslivecké etikety a rytířství ve vztahu k přírodě. Odhalí se zde unikát tohoto loveckého řádu, který tkví ve spojení myslivosti jako běžné evropské záliby, Řádem však povznesené dodržováním myslivecké etiky i tradic a náboženství, a tím dán přesah

populárnímu koníčku současné doby. Snad i právě proto, že řádový rozměr je širší než jen samotná myslivost, ale i duchovní skrze svatého Huberta.

Přínosem práce snad bude i fakt, že sám jsem členem mysliveckého cechu a členem Řádu svatého Huberta. Můj pohled na problematiku nebude jen samotný zájem o téma zvenčí, ale i vnitřní z pohledu zažitého.

1. Řád

Slovo „řád“ jakožto označení organizace má původ z mnišského či řeholního života v církvi. V současné společnosti je toto označení používáno pro společenství, které mají hierarchickou organizovanost různých církevních řádů. Není to již označení řehole. Církevní řády existují zejména v katolické církvi, výjimkou však nejsou ani v anglikánské církvi. Rytířský řád je zvláštním typem duchovních nebo světských řádů. V novověku se označení „řád“ začíná používat i pro různá necírkevní společenství, která jsou inspirována církevními řády. Musíme však rozlišovat rozdíl mezi řádem neboli bratrstvem a rytířským řádem.

Bratrstvo nepodléhá závazným historickým a heraldickým pravidlům. Bratrstva se organizují již od starověku. V pozdější době vznikají různé cechy, které tvoří společenství totožná bratrstvům. Bratrstva jsou zakládána společenstvím lidí i jednotlivci. Ke svému založení nepotřebují žádnou pravomoc a duchovního či světského protektora. Bratrstva nemohou udílet šlechtické tituly.

U církevních řádů, např. Řád sv. Františka (františkáni), Řád bratří kazatelů (dominikáni) atd., je slovo „řád“ v názvu konkrétního bratrstva velmi časté. Od novověku se však začíná objevovat i u světských bratrstev. Uveďme si např. Rosekruciánský řád. Důvodem u takovýchto bratrstev byl většinou fakt, označit svou výjimečnost či zdůraznění hierarchičnosti a kázně dané organizace.

1.1 Rytířský řád

Prvotní rytířské řády byly zvláštní formou církevních řádů. Jejich členové byli nejen mnichy, ale i rytíři, kteří plnili ochrannou funkci při obraně Evropy nebo Svaté země před nevěřícími. Zásadním úkolem pro tyto rytířské řády bylo udržení Jeruzaléma a Svaté země v držení křesťanů a západní církve. Tyto řády prováděli tzv. křížové výpravy. Ty nejstarší řády vznikali již od jedenáctého století. Pětice těch nejvýznamnějších jsou:¹

- Řád sv. Jana (Řád maltézkých rytířů)
- Řád Božího hrobu
- Řád templářů
- Řád sv. Lazara Jeruzalémského
- Řád německých rytířů

Později vznikají církevní rytířské řády v různých koutech Evropy. Členové těchto řádů-mniši, slibují řádové sliby a žijí v klášterech-komendách. Od novověku, kdy tyto řády

---

¹ Kromě Řádu templářů, existují všechny tyto zmíněné řády dodnes.

ztrácí obranný význam, stávají se spíše prestižní záležitostí zaměřující se na charitu. Členové již nežijí v konventech a neskládají sliby, řád se laicizuje.

Vrcholný středověk dává vzniknout i světským rytířským řádům. Tzv. dynastické řády zakládá panovník. Tyto rytířské řády jsou spíše záslužné a nevyžadují přílišnou aktivitu, často jsou i jen prestižní záležitostí bez členství v jakékoliv fyzické organizaci. Těmi nejvýznamnějšími dynastickými řády jsou:

- Řád zlatého rouna
- Podvazkový řád
- Řád zlaté ostruhy
- Řád sv. Ondřeje
- Řád hermelínu

Někteří panovníci zakládají i lovecké rytířské řády. Nejstarším je Řád sv. Huberta, který byl založen roku 1444 vévodou Gerhardem Jülišsko-Bergským v Bavorsku. Dodnes se uděluje jako dynastický rytířský řád bavorské královské rodiny Wittelsbachů. Dalším známým řádem byl i Řád zlatého jelena. Tento Řád založil 1672 kníže Jiří Vilém Lehnický, poslední člen slezské dynastie Piastovců. Řád existoval pouhé tři roky a zanikl se smrtí svého zakladatele.

Legitimita rytířského řádu

Legitimní rytířský řád musí mít „fons honorum“. To znamená nejen zakladatele, který je suverénní panovník, ale i protektora v současné době, který je suverénem. Tím suverénem může být monarcha nebo i republika, přičemž monarcha může být vládnoucí, ale i претенdent trůnu.² Ve středověku bylo možné, aby rytířský řád mohl založit i šlechtic, který nebyl členem vládnoucí panovnické rodiny. Později tato praktika však již možná není a takový řád by nebyl dle mezinárodního práva legitimní.

Jediná církev, která má v současné době právo založit či držet patronát nad rytířským řádem je katolická církev. Hlavou této církve je papež, který je vládcem Vatikánu a Svatý stolec je subjektem mezinárodního práva.

Hlavy královských rodin, které nevládnou, tzv. pretendenti trůnu, mohou držet patronát nad rytířským řádem, avšak zakládání nového řádu by bylo sporné.

Žádná soukromá osoba či společenství osob nemůže podle mezinárodního práva, ani historických a heraldických pravidel, založit rytířský řád. Nemohou ani obnovit kdysi existující a v současné době zaniklý rytířský řád.³

---

² BUBEN, Milan: *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích: Řády rytířské a křížovníci*. Praha: Libri, 2002. s 173.

³ BUBEN, Milan: *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích: Řády rytířské a křížovníci*. Praha: Libri, 2002. s 173.

2. Svatý Hubert a fenomén myslivosti

Je-li nějaká postava neodmyslitelně spjata s lovectvím a myslivostí, je jí jistě sv. Hubert. Hubert je pro převážnou řadu současných myslivců vzorem myslivecké cti, pokory i poctivosti. Světec se průběhu historie stává patronem lovců, ochráncem přírody a strážcem myslivecké etiky a tradic.

Ve středověku se můžeme setkat s několika různými i lokálními patrony lovu. Jsou známy legendy o sv. Ivanovi nebo sv. Prokopovi, kdy se svatý setkává při lovu s panovníkem. Během renesance však různí více či méně známí svatí a patroni lovu, začínají ustupovat, aby uvolnili místo i dnes známému patronu lovu sv. Eustachovi, kterého brzy následuje a dá se říct i vytlačí sv. Hubert, který celosvětově zaujme neotřesitelné místo, jako hlavní patron myslivců. Toto prvenství mu náleží až dodnes.

2.1. *Legenda o svatém Hubertovi*

Literární dílo, které nám nejvíce říká o životě světce Huberta je *Acta Sanctorum Novembris*. Tato publikace byla vydána v Paříži roku 1887 autory Karlem de Dmedia, Vilémem van Hoffa a Josefem de Beckerem, kteří zde uvádějí sedm rozličných legend života sv. Huberta. Životopisné legendy se od sebe často liší, i sám Hubert je v životopisech různě nazýván, mimo Huberta i Huglbert, Huchert a Hujprecht.

Legendy o sv. Hubertovi však často navazují či jsou podobné, legendám o dříve žijícím sv. Eustachovi. Narození sv. Huberta je obvykle datováno mezi roky 656-658. Narodil se v Neustrii, což je území současné východní Francie. Hubert byl synem šlechtice, a tak vyrůstal při královském dvoře krále Theodoricha III. Běžnou dovedností tehdejších šlechticů a dvořanů bylo kromě čtení a psaní také jízda na koni, ovládnutí zbraní i lov. Pro Huberta bylo lovectví velkým koníčkem a vášní, které věnoval mnoho svého času.⁴ Počátek svatohubertské legendy se v jednotlivých verzích liší hlavně ve dni, kdy byl Hubert obrácen ke křesťanství. Poselství i dějové vyústění, které nám chce legenda předat se však již vždy shodují.

Podle jedné z legend pronásleduje mladý Hubert při nedělním svítání jelena, jedoucí na koni, třímající luk a šíp. Pronásledovaný jelen však Hubertovi mizí v křoviscích hlubokého lesa, když se náhle zjeví a mezi parožími zářící kříž s umučeným Kristem. Podle legendy padl Hubert na kolena, odhodil zbraně poslouchal vyčinení za svou hříšnost narušivost v lovu, které mu Kristus kázal. Dokončil svá slova, zmizel jelen opět v křoviscích lesa.⁵

Hubert se po odehrání tohoto zásadního životního zážitku zřídá svých světských zábav a odchází ke studiu do Maastrichtu. Studuje u biskupa Lamberta, po němž i

---

⁴ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 53-54.

⁵ MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992. s 90.

později přebírá jeho funkci a správu nad diecézí. Roku 721 jej papež Sergi I. Jmenuje prvním biskupem v Lutychu. Po šesti letech biskupské služby zde Hubert umírá. Hubert zde nechal vystavět kostel sv. Petra, kde byl po své smrti uložen v sarkofágu a požíval pocty od věřících, které již byly hodny světce.⁶ Pro úctu, kterou mu lidé vyjadřovali i pro potlačení kultu pohanské bohyně lovu Diany, prohlašuje papež Řehoř III. biskupa Huberta za patrona lovu a lovců.

Biskup Floribert, který se stal Hubertovým nástupcem v biskupském úřadu, nechává 3. listopadu roku 744 otevřít Hubertův hrob. Tělo bylo nalezeno v perfektní podobě tak, jak bylo po smrti a nikterak neshledali známky rozkladu a dali jej do nového sarkofágu. Díky tomuto počínu se nám datuje již první životopis Huberta. Církev následně stanovila 3. listopadu na svátek sv. Huberta.⁷

Další biskup z Lutychu Walcand nechal o sto let později 30. září 825 přemístit ostatky sv. Huberta do kláštera benediktínů v Andin, který je uprostřed Arden. Toto místo je dnes v současné Belgii a nazývá se Saint Hubert. Hubertovy ostatky se tak symbolicky vrátily do místa Hubertova mládí a místa, kde vše začalo jeho viděním. Ardeny později prosluly jako místo velkých lovců a úcta ke sv. Hubertovi i nadšení z lovu se rozšiřovalo dál.⁸

Rozdíly v Hubertových životopisech nalézáme ve dnech jeho prozření a vidění jelena-Krista. Již byla zmíněna neděle, jiná legenda však uvádí Velký pátek. Tak jako tak je to vždy nějaký pro křesťanství významný den.

Zajímavý je příběh, který je skrze sv. Huberta významně spojen s mysliveckou etiketou – přípitkem levou rukou k úspěšnému lovu a vzdáním tak holdu ulovené zvěři. Když Hubert, oslavující po úspěšném lovu, se jako zdatný lovec i zdatný společník, věnuje pozornost krásné, ale už vdané ženě, její manžel, kterému se Hubertův zájem nikterak nezamlouval, pro zabránění dalšímu kontaktu s jeho ženou, zvedl pravou rukou pohár k „Lovu zdar“. Celá společnost taktéž zvedla pravou ruku k přípitku, pouze Hubert zvedl pohár rukou levou. Záměrně tak přinutil hostitele, aby se zeptal, proč chce připíjet levou rukou, když zvykem je připíjet rukou pravou. Hubert pohotově odvětil: „*Pane rytíři, když pravá ruka loví, tak levou se musí pít.*“⁹ S největší pravděpodobností je tato legenda smyšlená. Přesto nám dává nahlédnout do zajímavých zrodů myslivecké etikety, která je často spojena právě se sv. Hubertem.

---

⁶ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 55.

⁷ MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992. s 92.

⁸ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 55.

⁹ MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992. s 93.

2.2. Myslivost v Českých zemích

Lov sahá daleko do historie, kdy nejprve sloužil zejména k získávání obživy. Ve starověku se lovilo hlavně pro zábavu nebo sport. Ve středověké Evropě měla právo lovu pouze nejvyšší společenská vrstva, králové, knížata, kteří vlastnili lovecká území, která jim spravovali šlechtici. V devátém století se již formuje zvláštní stav, který má na starost péči o les a zvěř.¹⁰ Lov byl v těchto dobách zejména společenskou událostí a zábavou, nešlo zde ale o kořist ani zážitek z lovu. Byla to prezentace nákladných rób a zdobených loveckých obleků, zbraní i dekorací a postrojů pro koně a psi. Tyto nekontrolované radovánky měly špatný vliv na stav zvěře, jejíž počty značně poklesly. Proto 13. století přichází se zakládáním obor a bažantnic. Lovci zjistili, že je potřebné zvěř chovat a starat se o ni. Toto období je počátkem myslivosti, a ne pouhého lovu.¹¹

Myslivectví bylo nyní řemeslem, kterým se dotyčný musel vyučit. V 17. a 18. století vznikají různé lovecké řády a bratrstva z řad panovníků i šlechty. Roku 1695 zakládá hrabě František Antonín Špork Řád sv. Huberta, lovecké bratrstvo, které získalo velkou prestiž a mysliveckou tradici uchovává i dnes. Roku 1849 byl vydán patent o myslivosti, který mj. rušil výsadní lovecké právo¹² a právo lovu bylo spojeno s vlastnictvím pozemku.¹³ Počátek 19. století přináší rozmach vlastních honiteb, honitba tehdy musela mít nejméně 115 hektarů souvislého pozemku. Také vznikaly společenstevní honitby několika drobnějších vlastníků. Představují se nové styly lovu a přiváží se nové druhy zvěře. Roku 1962 je myslivecké právo odděleno od vlastnictví pozemků a přechází na státní lesy a statky, ti právo myslivosti zpoplatnili, a tak poskytovali mysliveckým sdružením. Až v porevolučním období zákonem č. 270/1992 Sb z roku 1992 se vlastnictví půdy opět pojí s právem vykonávat myslivost a možnost zakládat vlastní společenstevní honitby.¹⁴

Česká myslivost má své obyčeje, pravidla, obyčeje, zvyklosti i etiku a lovecké obřady. Mění se i vyvíjí společně s mysliveckou společností. Tyto zvyky se staly přirozenou součástí myslivecké kultury. Tyto zvyky vytvářejí i etický přístup k lovené zvěři.¹⁵ Některé zvyky přinesly zákony, některé ústní tradicí a zvyklostmi při myslivecké práci.

Česká myslivost zahrnuje sedm oborů: *..myslivercké zákonodárství, mysliverckou zoologii, mysliverckou péči o zvěř, mysliverckou kynologii, lovecké střelectví, lovectví a mysliverckou osvětú. K myslivercké osvětě řadíme historii naší myslivosti, zvyky, tradice a mysliverckou kulturu.*¹⁶ Právě díky oboru „myslivercká osvětá“, který J. Kovařík nazývá

¹⁰ ČERVENÝ, Jaroslav. a kol: Ottova encyklopedie: Myslivost. Praha: Ottovo nakladatelství, 2013. s 37.

¹¹ PORUBA, Miroslav. a kol: Myslivost. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966. s 9.

¹² PORUBA, Miroslav. a kol: Myslivost. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966. s 9.

¹³ Myslivost a její právní úprava - PDF. *Představujeme Vám pohodlné a bezplatné nástroje pro publikování a sdílení informací.* [online]. Copyright © DocPlayer.cz [cit. 04.04.2018]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/46748438-Myslivost-a-její-pravni-uprava.html>

¹⁴ [online]. Copyright © 2017 eStránky.cz [cit. 04.04.2018]. Dostupné z: <http://www.myslivost.estranky.cz/clanky/historie-myslivosti/>

¹⁵ BEZDĚK, František: *Hledání kořenů mysliverckých tradic.* Brno: Sursum, 1999. s 30.

¹⁶ KOVAŘÍK, Jaromír: *Myslivost a její tradice.* Praha: Druckvo, 2012. s 3.

nadstavbovým, se česká myslivost stala součástí seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky.¹⁷

Důležité je zmínit, že myslivecká tradice a zvyky neslouží pouze k zábavě nebo pro zpestření lovu, ale vychází ze zkušeností celé řady generací myslivců a jejich základ má praktické a rozumné důvody. To, jak myslivecký spolek i jednotlivý myslivec přistupují k tradicím a mysliveckým zvykům či účtě k zvěři, a to i k ulovené, ukazuje jeho vztah k celé myslivosti a její pochopení.

3. Zakladatel Řádu svatého Huberta František Antonín hrabě Špork

Ve čtvrté kapitole se budeme zabývat nejvýznamnějším jménem Řádu sv. Huberta a jeho zakladatelem – Františkem Antonínem hrabětem Šporkem. Hrabě Špork patří na počátku 18. století k významným mecenášům barokní doby. Je typickou postavou uceleného slohu českého baroka. Je také úzce spjat s náboženskými reformami a tzv. reformním katolicismem.¹⁸ Hraběte Šporka zde znázorníme nejen životopisně, ale uvedeme i jeho osobnost a vztah k náboženství. U jeho osoby je zásadní reflektovat kontext doby, která je vládou Habsburského rodu, ohraničena Maxmiliánem II. a Josefem II. Oba panovníci se snažili zejména o náboženské reformy a celkové sjednocení. O hraběti Šporkovi se dá říci, že byl Čechem, tak i Němcem. Hrabě Špork je fenoménem nejen současné doby, hlavně díky své zásluze v budování svého odkazu, ale byl jím i za svého života. Výstižně to vyjádřil historik profesor Pekař roku 1923 v Českém časopisu historickém: „*Není zajisté příkladu v našich dějinách, aby kdo tak velkolepě se postaral o svoji památku v potomstvu, jak to dovedl František Antonín Špork. Nejen okázalostmi a zvláštnostmi svého života, jež k němu již za živa obracely zvýšenou pozornost, ale také soustavnou a cílevědomou prací pro historii, prostředkovanou všemi formami agitačního tisku umění slovesného a zejména výtvarného.*“¹⁹

3.1. Rod Šporků.

Původ rodiny Šporků je ze severního Německa, která se usídlila v Brunšvicku. Rodina poddanských sedláků se později stěhuje na stetek Sporckhof ve Westerlohu, který se nachází v poddanství biskupského knížectví Paderborn ve Vestfálsku. Právě na statku Sporckhof se narodil otec hraběte Šporka, pozdější generál Jan Špork. Datum narození není známé, jako rok se většinou uvádí 1595. Jan Špork ve svém mládí vstupuje do vojska katolické ligy, konkrétně do služeb bavorské armády. Záhy se mu však otevírá cesta k jeho budoucí hvězdné vojenské kariéře. Poté, kdy během třicetileté

---

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ WINTER, Eduard: *Josefinismus a jeho dějiny*. Praha: Nakladatelství Jelinek, 1945. s 382.

¹⁹ KOTEK, Ladislav: *Rod hrabat Šporků*. Krnsko: Mladoboleslavské listy, 1947. Tiskem Jaroslava Chládky v Mladé Boleslavi., s. 13.

války, včetně bitvy na Bílé hoře, slouží u lehkého jezdeckva. Ke konci války brání na rozkaz krále Čechy. Díky skvělým schopnostem rozhodování a strategie, vyniká a vstupuje do služeb císaře Ferdinanda. Císař jej záhy jmenuje válečným radou a generálem. Hrabě de Chavagnac, který sloužil pod jeho vedením, o něm napsal ve svých Pamětech toto: „*Špork, voják fortuny, který se vypracoval od bubenického sluhy (valet de tambour) až na generála kavalerie, byl bezesporu neobratnějším švališérem Evropy; jak byl neschopen použít tři set pěšáků, tak zvládal svrchovaně dvacet tisíc koní.*“²⁰ Generál Jan Špork je 12. října 1647 povýšen do stavu říšského svobodného pána. Díky významným zásluhám po vyhrané bitvě u Gottharda je 23. srpna 1664 povýšen císařem Leopoldem I. Do stavu dědičných říšských hrabat. Jeho strmý vzestup shrnul Ladislav Kotek: „*Jako syna nepatrného zemana ve Westfálsku, jemuž se znechutilo pásti stáda vepřů, vstoupil do vojska, bojoval též na Bílé hoře, kde padl jeho bratr. Přestoupil jako důstojník do rakouské armády, zúčastnil se boje proti povstalcům v Uhrách, zejména proti Turkům. Postupoval velmi rychle, až byl jmenován generálem jízdy a povýšen do hraběcího stavu. Největšího vítězství dobyl u sv. Gotharda, odměněn byl za toto vítězství panstvím Lysá nad Labem.*“²¹ Za boje proti Turkům získávají Šporkové do erbu hlavu Turka.

Byl oblíbeným nejen u císaře, ale také u papeže Klementa X. (1670-1676), jemuž velmi záleželo na odvrácení turecké hrozby a na svém smrtelném loži generálovi Šporkovi udělil odpušky až do třetího kolena.²²

Temnější historií úspěšného generála byl fakt, že svůj závratný majetek nahromadil ne úplně čestným způsobem během válečných tažení. Dobové právo umožňovalo zmocňovat se majetku nepřítele jako své válečné kořisti. Tato praktika však byla v této době běžná a probíhala napříč vojskem bez zábran. Vysoká a historická šlechta však generála Šporka neuznávala, zejména kvůli způsobu jeho nabytému majetku a nově získaného titulu. Jeho syn František bude tuto nenávist, neuznání, ale také závist, pociťovat v podstatě celý život.²³

Generál Špork se ale i přes neuznání, dostává mezi tehdejší elitu a nejbohatší vrstvu v monarchii. Oproti svému synovi Františkovi mu ale nejvíce záleží na majetku a penězích a již méně na titulu a prestiži. V tomto se nikdy spolu neshodli. Pro Františka byl majetek a finance pouze prostředek k získání prestiže a uznání. Přes tyto názorové neshody, František vždy navenek obhajuje zájmy i postoje svého otce. Generál Špork byl duchem spíše sedlák než šlechtic. O šlechtický titul nikdy moc nestál a zajímal se pouze o majetek. V průběhu dvaceti osmi let zakoupil osm panství a dvorů, všechny

---

²⁰ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 14.

²¹ KOTEK, Ladislav: *Rod hrabat Šporků*. Krnsko: Mladoboleslavské listy, 1947. Tiskem Jaroslava Chládky v Mladé Boleslavi. s 11-12.

²² PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s. 15.

²³ KROPÁČEK, Jan: *Kuks a Betlém na Královéhradecku*. Praha: nakladatelství Pavla Kobera, 1908. s 7.

v Čechách, za celkovou částku 565 tisíc zlatých. Za udělený hraběcí titul taktéž odmítl zaplatit, kdy řekl: „*Darovaného hraběte nekupuji a koupeného nepotřebuji.*“²⁴

Z prvního manželství generála Jana Šporka s Annou Markétou z Linsingenu nevzešli žádní mužští potomci, pouze nemanželský syn Jan Jiří (1622-1683). Generál Špork Jana Jiřího však legitimizuje a tím mu umožňuje vstup do českého rytířského stavu. Jeho rodová linie však po dvou synech zaniká.²⁵

Druhé manželství bylo, co se týče potomků, požehnanější. S jeho manželkou Eleonorou Marií von Fineke, má generál Špork dva syny, prvorozeného Františka Antonína a Ferdinanda Leopolda a dcery Annu Kateřinu a Marii Sabinu. Když generál Špork bojoval ve Francii, jeho žena Eleonora jej doprovází a při cestě umírá. Z lásky k matce si její lebku přiváží František Antonín do Čech a má ji trvale vystavenou v ložnici svého pražského paláce.²⁶ Po smrti generála Šporka je lebka jeho druhé manželky uložena do skříňky a postavena vedle jeho rakve v nové rodinné hrobce na Kuksu.

3.2. Život hraběte Šporka

František Antonín hrabě Špork se narodil jako prvorozený syn generála Jana hraběte Šporka a Eleonory Marie Kateřiny von Fineke na rodovém panství v Lysé nad Labem 9. března 1662. Chybně se někdy uvádí jako místo narození Heřmanův Městec. Kmotrem při křtu mu byl Pavel hrabě Morzin (1632-1688), hejtman mladoboleslavského kraje. Své dětství trávil František Antonín se svým druhorozeným bratrem Ferdinandem Leopoldem (1665-1711) na panství v Heřmanově Městci. Manželkou Ferdinanda Leopolda se později stane Apolónie Rozálie Vratislavová z Mitrovic.²⁷

Vyrůstal dvojjazyčném prostředí a obklopen poněmčenými Čechy, nikdy se plně nenaučil česky. Jeho oficiální životopisec říká: „*nebyl české řeči zvláště znalý a také žádný její zvláštní milovník.*“²⁸

V tehdejší době bylo o hraběti Šporkovi běžně známo, že je velmi inteligentní a nadaný. Jeho životopisec Roxas uvádí: „*bohatě nadán bystrým duchem, dobrou pamětí a ostatními přirozenými dary ducha.*“²⁹

---

²⁴ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 15.

²⁵ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 17.

²⁶ Tamtéž. s 20-22.

²⁷ HRDINA, Ignác Antonín; KUCHAROVÁ, Hedvika: *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem: v právně historickém a teologickém kontextu*. Ostrava-Přívoz: KEY Publishing, 2011. s 15.

²⁸ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 18.

²⁹ HRDINA, Ignác Antonín; KUCHAROVÁ, Hedvika: *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně historickém a teologickém kontextu*. Ostrava-Přívoz: KEY Publishing, 2011. s 15-16.

Jeho otec jej miloval a byl jeho oblíbeným. František Antonín prošel společně se svým bratrem tvrdou výchovou. Již od dětství, právě kvůli výchovným zkušenostem, spolu oba bratři špatně vycházeli. V dospělosti se jejich vztah ještě zhoršil. Studia započal František Antonín v městské škole v Heřmanově Městci a v osmi letech přešel do Kutné hory na jezuitská latinská studia. V pozdějších letech udržoval s tamějšími jezuiti přátelský vztah, přestože roku 1701 odmítl jimi nabízený rektorát. Jako důvod uvedl, že se do Kutné hory téměř nedostane, a tudíž někdo jiný bude i lepším kandidátem.³⁰

Po studiích v Kutné hoře se František Antonín stěhuje do Prahy a započal studia na Karlovo-Ferdinandově univerzitě. V dalších letech se k němu připojil i jeho bratr. Studuje filosofii a později v Klementině i právo. Univerzitu tehdy taktéž řídí jezuité. V šestnácti letech završuje své studium juris „*plně a s největší slávou*“.³¹ Přísná výchova a finanční šetrnost jeho otce nepolevuje ani během univerzitních studií a oba bratři musí do školy chodit pěšky.³²

Roku 1679 Františku Antonínovi zemřel otec. Po době jednoletého smutku se vydává, spolu se svým hofmistrem Trippelem, na dvouletou studijní cestu po vzdělané Evropě. Těmto cestám se tradičně říkalo „kavalírské cesty“, ve vyšší společnosti byly velmi běžné a u studentů se jimi dovršovalo vzdělání a budoucí dědici se na nich připravovali na pozdější převzetí správy majetku.³³ Jeho hofmistr byl mistrem na doprovázení kavalírů a jeho cesta byla pečlivě plánována. Hrabě Špork jej obdivoval, zejména pro jeho zbožnost, vzdělání a vytříbené chování. Cesta započala v Římě a pokračovala přes Turín, kde navštívil místní šlechtickou akademii. Dále pokračoval jižní Francií do Madridu a pak zpět do Francie, místu svého hlavního studijního pobytu Paříže. Dále se plavil do Anglie a domů se vracel přes Haag a Brusel, kde navštěvoval královské a knížecí dvory, častou součástí „kavalírských cest“. Během cest využívá pobytů při univerzitách v přítomnosti učenců a vynálezců doby. Seznamuje se i s místní kulturou té dané země.³⁴

Na podzim roku 1682 se mladý hrabě opět vrací do Paříže. Jeho mladší bratr svým chováním již pobuřoval otce, František Antonín se snaží skrytou formou pomoci svému bratrovi k lepšímu stylu života. Paříž a zejména život královského dvora krále Slunce Ludvíka IX. Františku Antonínovi učaroval. Z důvodu své povahy a místa narození, nebyl však vybrán jako dobrý kandidát pro francouzský dvůr a nehodil se do politických cílů absolutismu, stejně jako většina šlechticů z německého a uherského prostředí. „*Špork nebyl nikdy typem diplomata - to prokazoval později svými činy, z nichž mu nevyšel ani jediný -, ale ani člověkem myslícím politicky v širším i užším osobním*

---

³⁰ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 18.

³¹ Tamtéž.

³² Tamtéž.

³³ KOLDINSKÁ, Marie: *Pravá a nepravá tvář hraběte F. A. Šporka*. In: *Falza a podvody české historie*, 2001. s 70.

³⁴ Tamtéž. s 16.

smyslu; na to byl příliš úzce zaměřen na sledování vlastních zájmů bez ohledů zemských nebo říšských.“³⁵

Francouzština byla ve Šporkově době dominantním jazykem a jazykem vzdělanosti a Francie módní a navštěvovanou zemí. Zároveň se začaly upřednostňovat národní jazyky a latina ustupovala.

Po návratu z kavalírských cest roku 1684 a ve svých dva a dvaceti letech, hrabě Špork převzal vládu nad svými panstvími a byl prohlášen za zletilého. Dělením panství hrabě Špork dostává tato panství: sídelní panství Lysá nad Labem, Choustníkovo Hradiště, Malešov se statkem Vostrovem a Konojedy. Jeho bratr získává Heřmanův Městec a statek Morašice, Hoříněves a Vřešťov a vyplaceno 150 000 zlatých.³⁶ Sestry získaly každá 50 000 zlatých.

Obě jeho sestry se provdaly, první Marie Sabina se stala svobodnou paní Swéerts z Reistu a v druhém sňatku si vzala falckého plukovníka Antonína von Schöneberg. Se vzdělaným plukovníkem byl hrabě Špork v úzkém kontaktu, zásobil jej i knižními novinkami z německého trhu. Jeho druhá sestra Anna Kateřina se vdala celkem třikrát. S žádným z nich však hrabě Špork v kontaktu nebyl.³⁷

Roku 1687 se ve svých dvaceti pěti letech František Antonín žení s ne příliš zámožnou Františkou Alžbětou Apolonií Swéerts z Reistu (1667-1726), která pochází ze zchudlé slezské linie kdysi bohatého bruselského rodu.³⁸ S rodem Swéerts je již František Antonín příbuzensky spjat přes prvního manžela své sestry Marie Sabiny.

Manželství hraběcího páru bylo šťastné, zejména díky oddanosti a trpělivosti manželky a věrnosti hraběte Šporka.³⁹

Z manželství vzešly tři děti. Dvě dcery a prvorozeného syna, ten však roku 1699 umírá ve dvou měsících života⁴⁰.

Prvorozená dcera byla Marie Eleonora Františka (1687-1717), která se jako Marie Kajetána⁴¹ stává matkou představenou kláštera celestýnek. Hrabě Špork pro konvent celestýnek nechává roku 1705 v Choustníkově Hradišti vystavět klášter na místě bývalého hradu.

---

³⁵ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 20.

³⁶ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 22.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ KOLDINSKÁ, Marie: *Pravá a nepravá tvář hraběte F. A. Šporka*. In: *Falza a podvody české historie*, 2001. s 71.

³⁹ HRDINA, Ignác Antonín; KUCHAROVÁ, Hedvika: *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně historickém a teologickém kontextu*. Ostrava-Prívov: KEY Publishing, 2011. s 17.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ PREISS, Pavel.: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 23.

Dědičkou Šporkova panství se tak stává druhorozená dcera Anna Kateřina (1689-1754). Anna Kateřina byla překladatelkou francouzské náboženské literatury.⁴² Roku 1712 se provdala za svého bratrance svobodného pána Františka Karla Rudolfa de Swéerts (1688-1757), který byl synovcem Šporkovy manželky. Společně měli deset dětí. Roku 1718 svého synovce a zároveň zetě hrabě Špork adoptoval a zachoval tak rodové jméno, které bylo ale změněno na Swéerts-Sporck. Adopce byla potvrzena císařským diplomem a rod měl svého pokračovatele.

Hrabě Špork zemřel 30. března 1738 na zámku v Lysé nad Labem a byl pohřben v nové hrobce, která se nachází pod kostelem Svaté Trojice v hospitálu Kuks.

3.3. Religiozita hraběte Šporka

Baroko bylo jistě dobou silné religiozity, která byla součástí běžného tehdejšího života. Hrabě Špork byl typickým příkladem této barokní religiozity a sám byl představitelem šlechty, která byla v úzkém sejetí s tehdejšími projevy křesťanství. Sám byl typický i pro svůj vlastní a někdy až revoluční výklad církevních dogmat a tradic. Jeho religiozita je zejména patrná na jeho skutcích.

Hrabě Špork se o teologii velmi a celoživotně zajímal, můžeme tedy konstatovat, že v ní byl vzdělaným laikem. Vášnivě četl náboženskou literaturu, o které hluboce přemýšlel, jak katolickou, tak protestantskou. Jeho zájem byl velmi široký, četl i vydával náboženskou literaturu různých teologických disciplín. „*Za autobiografickou glosu můžeme považovat Florindovu odpověď na Celianderův obdiv vůči hraběcím historicko-teologickým znalostem v Herkommanovi Clericorum: ...protože jsem takovéto historické knihy občas ve volném čase ke své zábavě četl, třebaže jsem je netraktoval ex professo...*“.⁴³

Víra hraběte Šporka byla s největší pravděpodobností utvářena již od ranného věku, a to katolickou výukou. Rozhodně se nedá tvrdit, že by v ranném mládí měl s věroučnými dogmaty nějaký rozpor a nikterak nepodporoval náboženské radikály.

Neotřesitelnou autoritu viděl hrabě Špork v Písmu svatém a nikdy jej nezpochybňoval. Roku 1713 a se schválením církve, vydává Davidovy žalmy s nenápadnou přílohou od jansenisty Isaaca Le Maître de Saciho.

---

⁴² PREISS, Pavel.: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 23.

⁴³ HRDINA, Ignác Antonín; KUCHAROVÁ, Hedvika: *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně historickém a teologickém kontextu*. Ostrava-Přívoz: KEY Publishing, 2011. s186.

Ani sedm svátostí hraběte Šporka nijak nepohoršovaly a nijak záporně o nich nikdy nehovořil. On sám svátosti přijímal, avšak ušní zpověď považoval za nepotřebnou. Jen díky pocitu odpovědnosti za své poddané, je čtyřikrát ročně nutil přijít ke zpovědi, kteří tak museli činit pod hrozbou finančního postihu. K rituálům, které se svátostmi souviseli, však takto důsledné již nepřistupoval. Špork uznával vnitřní duchovní prožitek a zavrhoval vnější okázalost. „*Tyto obřady se však hraběti zdály příliš košatými až hypertrofovanými a zakalenými mnoha zbytečnými tajuplnostmi, takže spíše zatemňovaly, než zprostředkovávaly to, co bylo jejich neviditelným obsahem.*“⁴⁴

Svoje postoje dával najevo svým specifickým způsobem. V září 1730 pořádal průvod společně se čtyřmi svými poustevníky. Zesměšňoval tak nejen obřadnost a pompu katolické církve, ale také královéhradeckého ordináře biskupa Košína. Špork biskupa neměl rád a tato událost dala vzniknout velkému pohoršení, které zapříčinilo zásah konzistoře.⁴⁵

V baroku tolik rozšířená lidová zbožnost často obsahovala různé prvky pověry. Hrabě Špork, který poutě neuznával, zakazoval pořádání poutí i farářům na svém panství, čímž zasahoval do církevních pravomocí a dal vzniknout mnoha sporům a stížnostem.

Když byl roku 1724 papežem zvolen dominikán Pietro Francesco Orsini jako Benedikt XIII., snažil se o zavádění církevních reforem. Také provedl kanonizaci tehdy blahoslaveného Jana Nepomuckého. Tento papež zemřel nedlouho poté, kdy 21. 2. 1730 podal žalobu na hraběte Šporka.⁴⁶

Hrabě Špork a jeho teologický a náboženský profil je nesystematický a pln rozporů a nedodělků. Jeho styl popsal Josef Pekař takto: „*U Šporka jsou sympatie jansenistické, jak jsme poznali, ve velké míře, jsou u něho i sympatie protestantské, v okolí jeho Kuksu jsou protestanti hojně zastoupeni mezi lázeňskými hosty i mezi zřízenci (protestant byl i rytec Rentz), styky jeho s protestantským Německem jsou hojné, racionalistický vliv na jeho náboženské přesvědčení zcela zřejmý, ...stesy jeho na přemoc kněžstva a násilí duchovní upřímné - ale při tom je u Šporka tolik polovičatosti a nedůslednosti, a také mnoho povahových nedostatků jiného způsobu, že jej sotva můžeme pojmuti jako zásadního představitele idey.*“⁴⁷

Pavel Preiss Šporkovu religiozitu shrnul takto: „*Šporkovým základním náboženským postojem byl interkonfesijní antiklerikalismus laického apoštola, který spoiretovskou motivací indiferentismu bazíroval na víře v základy křesťanství, odmítaje „přidatky“ všech forem církevnictví.*“⁴⁸

---

⁴⁴ HRDINA, Ignác Antonín; KUCHAROVÁ, Hedvika: *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně historickém a teologickém kontextu*. Ostrava-Prívov: KEY Publishing, 2011. s 188.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž. s 189.

⁴⁷ HRDINA, Ignác Antonín; KUCHAROVÁ, Hedvika: *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně historickém a teologickém kontextu*. Ostrava-Prívov: KEY Publishing, 2011. s 203.

⁴⁸ PREISS, Pavel: *František Antonín hrabě Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha, 2003. s 476.

Silným prvkem v charakteristice osobnosti hraběte Šporka byla i jeho celoživotní honba za tituly, poctami a hodnostmi. Snad až nezdravá ctižádost jej nutila k přehršlí světských i náboženských aktivit. Přes hojně zásluhy jeho otce, nejen válečné, a zásluhy jeho samotného, například v sociální sféře, mu historická šlechta neustále připomínala jeho nízký původ to, že je šlechticem pobělohorským. Špork tedy nikdy nepůsobil jako klidný aristokrat. „*Pocity společenské méněcennosti, které v něm jeho původ musel nutně vzbuzovat, si hrabě kompenzoval doslovnou honbou za tituly a úřady, z nichž některé byly „ke koupi“ celkem veřejně; ...*“⁴⁹

3.4. Odkaz hraběte Šporka

Šporkovo životní heslo znělo: „Pravda a Spravedlnost“.⁵⁰ Tato hesla byla stěžejní pro celý jeho život, přestože formu spravedlnosti někdy vyžadoval až extrémně přehnaně. Pravda a spravedlnost se neustále vyskytují v jeho činech, aktivitách uměleckých i bohaté epistolografii. Již během života počítal s tím, že jeho korespondence bude později souborně vydána. Udržoval kontakt s jansenistickým hnutím ve Francii, což je možné doložit tímto příkladem: „*Špork doufal, jak zřejmě ukazuje jeho korespondence s Francouzi, je z r. 1728, v neústupnost kardinála Noailles a v dobrý výsledek jansenistické reformní snahy v katolické církvi. A také po zániku jansenismu ve Francii horlivě usiloval o přeložení a rozšíření především děl de Saciho. Jedna z jeho posledních knih, jež vydal, bylo skvostné vydání Saciho ‚Křesťanského roku‘, který vyšel ještě r. 1733 v Praze.*“⁵¹

Hrabě Špork vybudoval okázalý krajino-lázeňský areál Kuks. Po jeho smrti jej sice čekal úpadek, lázně zmizely úplně, války, cholera roku 1758, při které zemřel i jeho dvorní rytec Michael Rentz. Roku 1740 byl povodní zničen labský koncept. Areál Betléma byl silně poškozen těžbou kamene. Zámek na protějším svahu vyhořel a byl stržen, zbylo z něj jen reprezentativní schodiště.

Špork byl velkým mecenášem a humanistou, Řád milosrdných bratří nehospondařil po Šporkově smrti v kukském hospitálu nejlépe a roku 1949 byl nucen činnost ukončit nadobro.⁵²

Významně pomohl při uvedení a rozvoji divadla v českých zemích. V českých zemích představil komedii del' Arte. Jeho zásluhou se v Čechách zpopularizoval lesní roh, který je hlavním hudebním nástrojem české myslivosti a součástí správného honu dodnes.

---

⁴⁹ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 22.

⁵⁰ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 54.

⁵¹ WINTER, Eduard: *Josefinismus a jeho dějiny*. Praha: Nakladatelství Jelínek, 1945. s 9.

⁵² KAŠE, Jiří; KOTLÍK, Petr: *Braunův Betlém: Drama krajiny a umění v proměnách času*. Praha a Litomyšl: Ladislav Horáček-Paseka, 1999.

Finančně podporoval své cíle. Byl volnomyšlenkářský, a přestože se neustále mluví o jeho potřebě sebezviditelnění a touze po prestiži, což je zřejmě pravda, je zásadní dodat, že jeho vize charity a hospitální péče, sociální citění a význam pro kulturu, knihtisk náboženské literatury, jeho nedostatky náležitě vyvažují.

Areál hospitálu Kuks je jistě jeho největším odkazem pro dnešní generace. Vidíme v něm nejen krásu baroka, ale zejména víru v Boha, úctu k umění, zodpovědnost za lidi, význam smrti a celoživotního zdokonalování se.

Znovuobnovený Řád svatého Huberta, který právě ve Šporkově Kuksu sídlí, je jistě organizací, která dnes nejvíce jméno a ideály, jak duchovní, tak i lovecké a mysliveckou etiku hraběte Šporka prezentují a propagují pro širokou veřejnost.

4. Řád svatého Huberta

Hrabě Špork zakládá „řád“, rozumějme lovecké bratrstvo, roku 1695. Prvním velmistrem Řádu se jmenuje sám Špork a jeho sídlo je ustanoveno na zámku v Lysé nad Labem.⁵³ Řád byl především organizací sdružující vysokou šlechtu, která provozovala nákladnou zálibu honu a zároveň se zavázala k úctě sv. Huberta, patrona lovců. V prvních desetiletích se o Řádu téměř neví ani nemluví. Až roku 1723, kdy jej hrabě Špork, při honu v Brandýse nad Labem, uděluje císaři Karlu VI. Následně se z Řádu stává prestižní organizace.

Insignie Řádu svatého Huberta byl medailon s klečícím sv. Hubertem před jelenem, který má kříž mezi paroží. Insignie byla lemována drahokamy a pod medailonem byl na řetízku zavěšen pozlacený lesní roh. Medailon byl na šesticípé tmavě červené rozetě.⁵⁴ Svým vzhledem byl podoben vitemberskému Řádu trubky, který obnovuje roku 1712 kurfiřt Jan Jiří Falcký. Jeho předlohu však hrabě Špork našel spíše ve slezském Řádu zlatého jelena, založený vévodou Jiřím Vilémem Lehnickým z Břehu roku 1672.⁵⁵

4.1. Parforsní hon

Parforsní hon byl hlavní kratochvílí nově založeného Šporkova Řádu. Tradice tohoto honu přišla z Francie, z doby „Krále slunce“ Ludvíka XIV. Hrabě František Antonín Špork, vášnivý lovec a milovník přírody, jako první přivádí a implementuje parforsní hon do Českých zemí v druhé polovině 17. století. Francouzská štvanice, jak se jinak tento styl honu nazývá, má jasně daná pravidla strategie a taktiku lovu. Je tedy

---

⁵³ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 38.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ PEKAR, Josef: *Z duchovních dějin českých*. Praha: Melantrich, 1941. s 187.

od počátku jasné, kdo a jak je loven. Parforsní styl lovu je naprostý převrat v lovecké zálibě. Dříve se pouze zvěř houfně honci nahнала do uzavřeného prostoru a lovci započali „masakr“. Hon se tedy změnil na novou tradici, která má pravidla a myslivecké zvyky spojené s okázalostí, hudbou a uměním jízdy na koni. Název „par force“ překládáme z francouztiny jako „silou“.

Taktika parforsního honu spočívala ve štvání vysoké zvěře. Připomíná tak trochu středověkou štvanicí.⁵⁶ Jak již bylo řečeno, lov „Parfors“ měl jasně daná pravidla. Z odborného chovu se nechal vybrat jeden jelen a vypuštěn do obory. Následně jej lovci, po určitém náskoku, pronásledovali, štvali. Lovce na koních vždy doplňovala smečka psů.

4.2. Legitimita Řádu sv. Huberta

Abychom se zde vyvarovali konfliktu legitimacy založení Řádu sv. Huberta, je potřeba uvést, že hrabě Špork nezaložil rytířský řád, ale bratrstvo. Jak je již uvedeno v první kapitole, rytířský řád může založit nebo potvrdit pouze suverén, tj. papež či panovník. Přestože hrabě založil lovecké bratrstvo, aby ale zdůraznil jeho význam, použil do názvu slovo „řád“. Špork zároveň i formu tohoto bratrstva zorganizoval jako rytířský řád, vznikla řádová insignie, obřad pasování na rytíře, řádová pravidla atd. Můžeme se domnívat, že hrabě Špork počítal s tím, že později bude jeho lovecké bratrstvo za rytířský řád panovníkem potvrzeno, nebo si s tím jednoduše nedělal starosti a skutečný rytířský řád nikdy neusiloval.

Císař Karel IV. skutečně a rád přijal Řád sv. Huberta v listopadu roku 1723. Hrabě Špork jej císaři připnul při honu. Císař byl slavnostně dekorován Řádem sv. Huberta a tím vešel Řád nejen ve známost, ale získal na prestiži a císař se de facto stal jeho členem. Toto se však nesmí zaměňovat za legitimizaci a povýšení bratrstva na rytířský řád. Žádný takový potvrzovací dekret nikdy císař nevydal ani se nestal jeho protektorem. Stejným způsobem se stali členy Řádu i další členové panovnických rodin. Dříve než císař Karel VI., stal se členem a Řád obdržel, princ Ruben Savojský. Později i budoucí polští králové Bedřich August I. a Bedřich August II. Zároveň ale ani nejsou zmínky, že by o nějaké potvrzení či oficiální akt povýšení své společnosti nebo ochranu některého příslušníka královské rodiny, kdy Špork usiloval. Řád tedy od počátku existuje jako lovecké bratrstvo, ač s výraznou rytířskou strukturou a jménem. Proto tato organizace nikdy nefigurovala na žádném z oficiálních seznamů registrující legitimní rytířské řády, a to ani jako rytířský řád dříve existující a později zaniklý. Řád sv. Huberta měl v minulosti spíše formu záslužnou a ceremoniální, než formu fyzické organizace s nějakými povinnostmi.

---

⁵⁶ Středověká štvаницe tkvěla zejména v lovu lišky a spárkaté zvěře (prase divoké, srnec obecný, muflon, kamzík, jelen evropský, daněk evropský, jelen sika). Lovilo se v přehledném terénu, psi zvěř nesledovali po čichu, ale zrakem.

Bratrstvo bylo založeno roku 1695 a zaniklo nedlouho po Šporkově smrti (1738), kdy postupně zemřeli všichni členové a nikdo nepřevzal velmistrovství. Šporkův dědic František Karel Rudolf de Swéerts-Špork se myslivosti příliš nevěnoval a Řádu se nevěnoval. Oproti tomu Šporkova nadace (řádová nadace) pro vysloužilce, pokračovala i po Šporkově smrti. Hrabě na nadaci převedl i značný majetek a kukský hospital. Na základě přání hraběte, přichází na Kuks roku 1743 Řád milosrdných bratří, kteří provozují péči o válečné vysloužilce. Nadace funguje až do roku 1938, kdy byla zrušena a Milosrdní bratří nacisty vyhnáni z Kuksu.

Díky tomu, že Šporkovo lovecké bratrstvo nikdy nebylo skutečným rytířským řádem podle mezinárodního práva, je legitimní i jeho obnovení po zhruba dvě stě letech ve 20. století. Obnovit kdysi existující a více než sto let zaniklý rytířský řád, může opět jen suverén.⁵⁷ Obnovení bratrstva (řádu) takovou podmínku nevyžaduje. Současný Řád udílí a používá původní Šporkovu insignii, chráněnou ochranou známkou a sídlí v hospitalu Kuks. V porevolučním období Řád neuplatnil žádné restituční nároky na majetek Šporkovy řádové nadace. V současné době⁵⁸ je stále v registru katastru u dvou menších pozemků nedaleko Kuksu, stále uvedena původní řádová nadace jako jejich majitel. Řád sv. Huberta byl obnoven roku 1978 a řádová nadace roku 1993.

4.3. Založení řádu

Velký rozvoj v oblasti palných zbraní přináší na přelomu 17. a 18. století velkou popularizaci lovectví. Palné zbraně tak nahrazují kuše a kopí. Větší změny nastávají také ve správě honiteb, které vlastní šlechta a pravidlech lovu. Jasně je vše popsáno v nově vydaném řádu o myslivosti pro Království české. Císař Karel VI., sám vášnivý lovec, přesně definuje nová pravidla pro výkon myslivosti a lovu. Císařský patent je stvrzen 31. 8. 1713 a přijat zemským sněmem.⁵⁹

Nejznámějším loveckým řádem, který byl v Českých zemích založen, je Řád svatého Huberta. Řád je činný i v současnosti. Řád byl založen 3. 11. 1695, symbolicky v den svátku sv. Huberta, v Lysé nad Labem.⁶⁰

Větší pozornosti a zejména popularity, se Řádu sv. Huberta dostává až v listopadu 1723, kdy Řád přijímá sám císař Karel VI.⁶¹ Motivace hraběte Šporka, vytvořit lovecký řád, však nebyla pouze láska k myslivosti a přírodě. Hrabě se jmenoval velmistrem Řádu a také vytvořil řádová pravidla. Členy Řádu pasoval vždy z řad členů vysoké šlechty, nejen české, ale i bavorské, saské a slezské i panovníků evropských zemí.

⁵⁷ V případě obnovení již kdysi existujícího řádu, nemusí jít jen o vládnoucího panovníka, ale toto právo má i nevládnoucí pretendent trůnu.

⁵⁸ K roku 2018

⁵⁹ VONDRÁ, Roman: *České země v letech 1705-1792, Věk absolutismu, osvícenství, paruk a třírohých klobouků*. Praha: Libri, 2010. s 338.

⁶⁰ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 38.

⁶¹ Tamtéž. s 38.

Špork stvořil elitní společnost. Všichni členové Řádu byli většinou zdatní lovci, ale i osoby, kteří významně přispěli k rozvoji chovu ušlechtilé zvěře nebo péče o les.⁶²

Císař Karel IV. obdržel Řád svatého Huberta během lovu při korunovačních slavnostech u Brandýsa nad Labem.⁶³ Císař byl sám náruživým lovcem. V Brandýse nad Labem vyhlásil slavnostní hon s exotickou trofejí – sibiřské bílé jeleny. Císař nechal jeleny do obory v Brandýse přivést ze Sibíře. Vydal příkaz o zákazu lovu, že je nikdo, kromě něj, nesmí do oslav korunovace lovit. Zákaz byl pod vysokou pokutou třiceti tisíc zlatých. Hrabě Špork, typický pro svou ctižádostivost a touhu stát se prvním člověkem v království, kdo uloví bílého jelena, bílého jelena střelil. Následně zaplatil pokutu a těšil se z exotické trofeje a prvenství lovu.⁶⁴

Slavnostní lov k oslavě korunovace se povedl, hrabě Dietrichstein, vrchní královský lovcí, dal povel ke skončení lovu a zatroubil na trubku. Celá společnost se vypravila k honosné hostině v lese nedaleko zámku Hlavenec. Během hostiny byl císařem hrabě Špork, pořadatel honu, chválen za své schopnosti.⁶⁵ Na konci hostiny požádal Karel VI. O udělení Řádu svatého Huberta. Tomuto aktu mohlo přispět i to, že císař byl velmi uchvácen Šporkovou dvorní kapelou, která měla nově implementované dva lesní rohy, které si hrabě dovezl z francouzského královského dvora.⁶⁶

Přes veškerou snahu hraběte Šporka i mnoho společného, co s císařem sdílel, se mu nepodařilo císaře „obměkčit“ k jeho vysněnému cíli – udělení Řádu zlatého rouna. Nutno říci, že i kdyby císař sebe více chtěl, Řád zlatého rouna byl vyhrazen pouze osobám ze starobylých šlechtických rodin.⁶⁷ Špork byl teprve druhou šlechtickou generací svého rodu.

Po vstupu Karla VI. Do Řádu se ze Šporkova loveckého bratrstva stala skutečně prominentní společnost se členy zvučných jmen mocných osobností doby. Členem Řádu byl mimo jiné i místodržitel Nizozemí, prezident dvorské válečné rady a velitel císařských armád princ Ruben Savojský nebo gurkský a pasovský biskup Jakub Václav Maxmilián hrabě Thun-Hohenstein. Mezi členy Řádu byl i budoucí císař František Štěpán I. Lotrinský či pozdější polští králové Bedřich August I. a Bedřich August II. Členem byl i nejvyšší dvorní maršálek kníže Adam František Karel Schwarzenberg.⁶⁸

Další krok, kterým si hrabě Špork zajistil prvenství bylo jeho osvětové přijímání žen do členstva Řádu. Vždy to byly ženy vlivné a z těch nejvyšších kruhů. Mezi členky byla přijata například sestra císaře Karla VI. arcivévodkyně Marie Alžběta i její první dvorní dáma hraběnka Anna Marie Uhlenfeldová. Členkou byla i císařova manželka císařovna

---

⁶² MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992. s 81.

⁶³ PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981. s 24.

⁶⁴ MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992. s 78.

⁶⁵ Špork si v lesích brandýského panství pronajal právo lovu (z důvodu tíživé finanční situace dvora)

⁶⁶ MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992. s 82-83.

⁶⁷ LOBKOWICZ, František: *Encyklopedie řádů a vyznamenání*. Praha: Libri, 1999. s 133-134.

⁶⁸ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 64.

Alžběta Krystýna i manželka knížete Schwarzenberga kněžna Eleonora Amálie roz. Lobkowitz.⁶⁹

úspěšnější lovkyní byla v červnu 1721 císařova choť Alžběta Kristýna, která ulovila za pět hodin 72 kusů vysoké zvěře, následně se účastnila slavnostní hostiny na zámku v Brandýse nad Labem a pak se navrátila do sídelního města Prahy. Jak jsem již zmínila i císařova sestra patřila mezi nadšené lovce, téhož dne skolila a měla na výřadu 32 jelenů, 2 laně a k tomu ještě 2 kusy zvěře černé.¹⁰⁷

Ženy měly ve Šporkově Řádu skutečně otevřené. Víme, že sama císařovna Alžběta Krystýna, byla velmi dobrou lovkyní. Roku 1721 ulovila v brandýské honitbě během pěti hodin 72 kusů vysoké. I císařova sestra arcivévodkyně Marie Alžběta byla vášnivou lovkyní a při stejném lovu ulovila 32 jelenů, 2 laně a 2 divoká prasata.⁷⁰

Parforsní hon nebyl Šporkovou jedinou zálibou v myslivosti. Jeho další zálibou bylo ptactvo a jeho odchyt. Přimo k této jeho vášni nechal zbudovat letohrádek Bonrepos, který leží mezi Lysou nad Labem a Benátkami. Zde hrabě nejčastěji ptactvo lovil.⁷¹ V letohrádku Bonrepos vybudoval Špork ptačí centrum, které bylo na svou dobu svým loveckým vybavením menším zázrakem. Vysoká šlechta zde často slavila zakončení honu a zde udělil Špork Řád sv. Huberta i princí Rubenu Savojskému.

4.4. Přijímání do řádu

Před slavnostním pasováním se v době hraběte Šporka konal vždy hon. Následně se společnost sešla na velmistrově panství v Lysé nad Labem, a to vždy v den svátku sv. Huberta 3. listopadu. Společnost utvořila kruh a velmistr vstoupil do kruhu, novic stál stranou na druhé straně.

Kancléř Řádu přečetl novici slib: „*Slibuji tímto nejprve, že po celý život svatého Huberta zvláště chci ctíti a jako svého patrona uznávati. Za druhé slibuji řádu svatého Huberta, že budu a zůstatí chci pravým milovníkem ušlechtilé honby. Za třetí slibuji, že budu se snažiti všemožným způsobem řád svatého Huberta povznést a zachovávatí nejvěrněji všechna pravidla a stanovy.*“⁷²

Následně novic složil slib. Na kolenou zopakoval slib a přísahal přiložením prstů na řádové žezlo s pozlacenou soškou sv. Huberta. Dále novic vyslechl slova přednesená velmistrem: „*Když jsme se rozhodli my, zvolený Velmistr řádu svatého Huberta, pana ... do loveckého řádu přijmouti, přihlížejíce k jeho skvělým vlastnostem a velké zálibě v*

⁶⁹ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 64.

⁷⁰ MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992. s 80.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² ŘÁD SV. HUBERTA: *Stanovy Řádu svatého Huberta a ostatní vnitrořádové dokumenty*. Kuks: Řád sv. Huberta, 2016. s 11.

ušlechtilé myslivosti, tudíž z vlastní vůle a moci ustanovujeme jej tímto členem a přikazujeme všem, aby jej uznali za nového člena řádového.“⁷³

Velmistr následně klečícímu novicovi třikrát poklepe loveckým tesákem na levé rameno a praví: „*Pasuji Vás na člena řádu svatého Huberta, jemuž činy svými služte k ozdobě.*“⁷⁴

Nově pasovaný člen (rytíř) obdržel z rukou velmistra Řád sv. Huberta, který mu byl připnut na oděv. Slavnostní pasování bylo ukončeno a začaly znít troubené fanfáry. Pasovaný se zapsal do řádové knihy a následovala hostina i ples.⁷⁵

Ve stejné, nebo mírně upravené podobě, probíhá pasování nových členů i v současném Řádu. Namísto zámku v Lysé nad Labem, případně letohrádku Bonrepos, koná se současné pasování výhradně v kapli hospitálu Kuks, současného sídla Řádu, a to vždy 3. listopadu v den svátku sv. Huberta a v novodobé historii i ve výročí smrti hraběte Šporka 30. března. Pasování na rytíře Řádu je vyhrazeno pouze 3. listopadu.

4.5. Řádové symboly

Řádové symboly (atributy) charakterizují Řád a jsou viditelným znakem Řádu pro okolní společnost a vnitřní symbolikou pro jeho členy.

Řád sv. Huberta (insignie)

Přestože hrabě Špork založil Řád již roku 1695, oficiální řádová insignie vznikla mnohem později až roku 1723. Jistou motivací pro vznik fyzického řádu byla vidina k získání vlivných příslušníků šlechty do členských řad Řádu.

Insignie Řádu sv. Huberta byla oválným medailonem, který měl v sobě zobrazen výjev sv. Huberta s jelenem. Celý ovál byl lemovaný drahokamy. Ovál visel na krátkém řetízku zakončený kroužkem, z něhož vysely další dva delší řetízky, které visely po obou stranách medailonu, pod nímž nesly pozlacený lesní roh. Tato insignie byla připevněna k šestihroté červené rozetě.⁷⁶ Autorem insignie Řádu sv. Huberta byl dvorní rytec hraběte Šporka Michael Heinrich Rentz, který původně pocházel z Norimberku.

Současný Řád používá téměř totožný design Rentzova motivu, jen drahokamy osázené kolem oválu se sv. Hubertem, byly nahrazeny českými granáty. Insignie je

---

⁷³ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 58.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992. s 81.

⁷⁶ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 38.

vyrobena z pozlaceného stříbra, zavěšena na červené sametové rozetě. Členové jej nosí připnutý na uniformě na levé straně hrudi.

Vyobrazení a ztvárnění Šporkova Řádu-insignie je chráněno ochrannou známkou, kterou má ve vlastnictví současný Řád sv. Huberta.

Malá řádová pravidla

Řádová pravidla nechal sepsat hrabě Špork. Byla vždy vepsána na grafický list, který dostali členové Řádu. Uprostřed textu byl i Šporkův erb. I v současném Řádu jsou řádová pravidla nedílnou součástí přípravy nového člena.

Malá řádová pravidla

„I. Kdo ušlechtilý a nádherný Řád svatého Huberta miluje a plně se svými bdělými smysly lovu oddává, ten ať je všem ctnostem věren, neb bez nich se při lovu špatně obžívá.

II. Každý člen Řádu při rozkoši honby stále ať má na řádový odznak na prsou svých, ten kdo jej na lovu nemá, bude pokutován několika dukáty za svůj hřích.

III. Pokud se stane, že řádový odznak ztratí, pak se mu pokuta ještě jednou zvýší, není však příslušnosti k řádu zbaven docela a na prosbu může nový odznak míti.

IV. Dříve však, než člen Řádu zabaví se lovem, musí modlitbu ke svatému Hubertu dát, a každý pro svůj lovecký dar modlí se k němu v týdnu jedenkrát.

V. Třetí den listopadový ať každý člen řádový se k Řádu hlásí ve zbožnosti a rád, co nejvíce členů Řádu pak ať společně prosí, aby o společném honu mohli obžít.

VI. Kdo pokousán byl zuřivým a vzteklým psem, zhojí ho klíčem svatého Huberta vypálení, a každý ať dbá o rozkvět Řádu a v modlitbách myslí na ty, jichž tu není.“⁷⁷

Řádová modlitba

Hrabě Špork vynikal i v psaní básní, a tak není s podivem, že tvořil i pro svůj Řád, když napsal řádovou modlitbu, kterou adresoval právě svatému Hubertovi, patronu Řádu. V básni Špork popisuje mysliveckou pokoru i starost o zdraví svých druhů.

Modlitba ke svatému Hubertovi František Antonín hrabě Špork (1695)

---

⁷⁷ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuku, 1998. s 58.

*Všemohoucí, věčný, dobrotivý,
milosrdný a spravedlivý Bože,
Který jsi na lovu tak milostiplným a zázračným způsobem
Svatého Huberta k sobě obrátil,
Tebe prosím já i my všichni ctitelé
Tvého služebníka svatého Huberta,
Věnuj nám milostivě skrze jeho svatou přímlyvu
Svoji božskou přízeň
A dopřej nám množství zvěře v našich honitbách
A propůjč nám potřebné štěstí při lovu,
Nás pak opatruj před všelikým nebezpečenstvím,
Před úrazy koňmo i na voze,
A naše psy pak ochraňuj před vzteklinou,
Abychom Ti zde na zemi
mohli vzdát nezměrný dík
A na onom světě věčně Tebe
se svatým Hubertem
Chváliti, ctíti a velebiti
skrze Ježíše Krista, našeho Pána
Jenž s Tebou a Duchem svatým
žije a kraluje na věky věků.
Amen⁷⁸*

Řádová hymna

Aria Bon Repos - hymna Řádu sv. Huberta, jako hlavní píseň Řádu, je záležitostí až obnoveného Řádu. V době hraběte Šporcka, který byl velkým popularizátorem lovecké hudby, se hrálo mnoho loveckých árií a fanfár, ale žádná nebyla považována za řádovou píseň.

Aria Bon Repos byla pravděpodobně prací Sporckova kapelníka, hofmistra i skladatele Antonína Tobiáše Seemana (1673-1726). V písemných zmínkách je však uváděno „autor anonymní“. Aria Bon Repos je otištěna ve Sporckově publikaci „Das Bonrepos-Büchlein“ z roku 1721, ke které byl připojen i notopis.⁷⁹ Píseň pro obnovený Řád otextoval ing. Antonín Dyk.

Aria Bon Repos

Než Pán Bůh přírodu probudí,

⁷⁸ PETR, Bohuslav; RAMEŠ, Václav; PETR, Jindřich: *Schwarzenberské lovecké bratrstvo na Hluboké, Třeboni a Drahonicích*. Praha: HBT, 2013. s 117.

⁷⁹ Home - Řád svatého Huberta [online]. Dostupné z: <https://www.radsvatehohuberta.cz/o-radu/historie/umeni/139-arie-historie>

*klekni bratře náš
a modlitbou popros Patrona,
necht' oroduje za nás!*

*Pak skutky dobrými naplň vůli svou,
tvé skutky provázej Bůh!⁸⁰*

Řádové žezlo

Řádové žezlo je tradičním symbolem Řádu již z dob Šporkových. Žezlo je vždy nošeno pedelem⁸¹ Řádu. Na řádové žezlo přísahají novicové při slavnostním přijímání do Řádu. Pedel nosí žezlo při řádových průvodech, kráčí vždy jako první.

Současné řádové žezlo je z dubového dřeva a na vrcholu má pozlacenou sošku sv. Huberta.

Řádová uniforma

Uniforma řádu sv. Huberta je součástí Řádu až v jeho novodobé historii a vznikla s obnovením Řádu. V současné době je to ale nejvýraznější řádový atribut.

Uniforma je povinná pro každého člena Řádu, který si ji po vstupu do Řádu nechá na vlastní náklady ušít. K uniformě ještě patří pluviál (plášť) a klobouk.

Povinné součásti řádové ústroje:

- *Kalhoty s tmavozelenými lampasy nebo u žen sukně, a sako dle schváleného střihu*
- *Bílá košile s francouzským límcem dle schváleného střihu a s šedou výšivkou*
- *Sametová stuha zelené barvy s přezkou a rytířským křížem*
- *Tmavohnědé šněrovací boty*
- *Šedé ponožky*
- *Klobouk schváleného typu s barevnou krepou dle funkce: zelenou (člen), červenou (Mistr, komtur), zlatou (Velmistr). Je doplněn kloboukovým odznakem a volavčím peřím (3 ks bílého, upevněné pod kloboukovým odznakem), užen je schválen i ručně tvarovaný dámský klobouk bez krempy – TOKA*
- *Bílé látkové rukavice*
- *Kožený bandalír s řádovým tesákem*
- *Pluviál schváleného střihu s nášivkou insignie ŘsH na podšití dle postavení v ŘsH (členové zelené, Mistři a Velmistr bílé). Pluviál je doplněn liščím límcem, u Velmistra bílým hermelínovým.*

⁸⁰ Řád sv. Huberta: *Brožura - Řád sv. Huberta se sídlem na Kuksu*. Pardubice: Studio Press s.r.o.

⁸¹ Pedel je ceremoniální funkce Řádu. Nositel žezla.

- *Velký řádový znak (insignie) schváleného typu*⁸²

4.6. Obnovení řádu

S úmrtím hraběte Antonína Františka Šporka 30. března 1738 na zámku v Lysé nad Labem, končí i jeho Řád. Dědicem jeho panství se stává František Karel Rudolf de Swéerts (1688-1757), který je Šporkův synovec, později zeť a následně i Šporkem adoptovaný syn, nemá o pokračování činnosti Řádu velký zájem.

Po přesně dvou set leté nečinnosti Řádu, roku 1938 projevuje tehdejší česká myslivecká honorace snahu o obnovení Řádu. Československá myslivecká jednota vyhláší rok 1938 za „Šporkův rok“. Jako vzpomínku na dvě stě let od smrti zakladatele Řádu sv. Huberta vydala při příležitosti celostátní myslivecké výstavy i pamětní medaili. Medaile byla inspirována Rentzovými motivy, které hrabě Špork vydával. Přípravy na obnovení Řádu však ukončila špatná politická situace a vypuknutí druhé světové války.

S nástupem komunistického režimu se myšlenka oficiálně obnovit řád, který byl založený šlechticem a zasvěcen světci naprosto nereálný, a proto se obnovení Řádu odehrálo v ilegilitě. Řád sv. Huberta byl obnoven před vstupem do hrobky hraběte Šporka, která se nachází pod kostelem hospitálu Kuks. Stalo se tak v den svátku sv. Huberta 3. listopadu roku 1978, dvě stě čtyřicet let po zániku původního Šporkova Řádu. V ilegilitě Řád fungoval až do listopadové revoluce roku 1989.

Po revoluci se Řád zaktivoval, zlegalizoval a otevřel dveře veřejnosti. Ministerstvo vnitra schválilo řádové stanovy 16. července 1992 a sídlem Řádu se stala obec Kuks.⁸³

Řád sv. Huberta je v současné době velmi dobře ustanoven v několika komendách⁸⁴ po celé České republice. Řád pořádá každoročně dvě celořádová setkání: jarní (ke dni Šporkova úmrtí 30. března) a podzimní (v den svátku sv. Huberta 3. listopadu). Tato hlavní setkání Řádu se odehrávají vždy v hospitálu Kuks a jsou určena pouze členům, pro které je účast povinná. Řád pořádá i různé události a odborné semináře pro veřejnost, největší proslulost mají jistě Svatohubertské slavnosti, kterých se každoročně účastní tisíce lidí. Hlavní aktivita členů Řádu se však odehrává v životě jednotlivých komend.

Zde jsou popsány stěžejní oblasti aktivity Řádu:

⁸² ŘÁD SV. HUBERTA: *Stanovy Řádu svatého Huberta a ostatní vnitrořádové dokumenty*. Kuks: Řád sv. Huberta, 2016. s 36-37.

⁸³ BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998. s 67-68.

⁸⁴ Komenda (sbor) je samosprávná jednotka řádu, která sdružuje členy řádu žijící v jejím okolí.

- *Vzdělávání a osvěta – každoroční semináře se zahraniční účastí k otázkám myslivosti, odborné semináře a společenské prezentace Řádu svatého Huberta a celé myslivosti*
- *Hubertovy listy – informačně vzdělávací bulletin*
- *Slavnosti na Kuksu – největší myslivecké slavnosti v ČR, které se konají vždy počátkem října. Obdobné myslivecké slavnosti se konají ve všech komendách ŘsH, a to postupně od jara do podzimu*
- *Svatohubertská troubená mše v chrámu sv. Víta v Praze – koná se vždy v říjnu. Přítomnost lesních rohů na mši je připomínkou zavedení fanfár do mysliveckých ceremoniálů hrabětem F. A. Sporckem*
- *Mezinárodní spolupráce – Řád svatého Huberta se ve své novodobé podobě začlenil do velké rodiny organizací se stejným posláním v zahraničí⁸⁵*

Poslání a význam Řádu sv. Huberta pro současnou společnost je přesně popsán v řádových stanovách: *Posláním Řádu svatého Huberta je skrze horlivé provozování myslivosti a ušlechtilé honby, při respektování mysliveckých tradic, myslivecké etiky a zvyklostí, při ctění přikázání a zákonů Božích, velebit Boha, Pána našeho a svatého Huberta, patrona myslivosti, a na jejich přímluvu se státi šlechtici ducha, nositeli přátelství, svornosti a lásky k bližnímu.*⁸⁶

Člen Řádu svatého Huberta by měl naplňovat poslání Řádu skrze svůj vlastní život, své chování a vystupování ve svém okolí. Každý člen by si měl vštípit ty nejušlechtlejší zásady myslivosti a křesťanství. Tato pravidla uvádí řádový etický kodex:

Etický kodex člena Řádu svatého Huberta

artikel I.

Myslivec zná, ctí a dodržuje zákonné předpisy upravující myslivost v jeho zemi a v zemích kam byl pozván.

artikel II.

Myslivec ctí, prohlubuje a rozšiřuje všechny zvyky a tradice odkázané nám předky související s výkonem práva myslivosti a lovem.

artikel III.

Myslivec se trvale vzdělává a poznání zákonitostí přírody chápe jako svou potřebu, zvláště v poslání předávat tyto vědomosti mladším myslivcům.

artikel IV.

Myslivec ctí práva a oprávněné zájmy ostatních myslivců a také dbá oprávněných zájmů všech členů lidské společnosti.

artikel V.

⁸⁵ *Home - Řád svatého Huberta* [online]. Dostupné z: <https://www.radsvatehohuberta.cz/o-radu/soucasnost/155-rshdnes>

⁸⁶ *ŘÁD SV. HUBERTA: Stanovy Řádu svatého Huberta a ostatní vnitrořádové dokumenty.* Kuks: Řád sv. Huberta, 2016. s 4.

Myslivec dbá o mravní čistotu mysliveckého společenství ať v bezprostřední zájmové lokalitě nebo jako celku v celé zemi a jedná a chová se tak, aby mohl být vzorem pro celou společnost.

artikul VI.

Myslivec chápe zvěř jako živočichy, kteří jsou neoddělitelnou a úplnou součástí přírodního ekosystému jako celku a tím nenahraditelnou součástí přírody a součástí našeho života.

artikul VII.

Myslivec prokazuje zvěři úctu. Stará se o ni, chrání ji a ctí a po ulovení jí prokazuje úctu podle myslivecko-etických zvyklostí.

artikul VIII.

Myslivec chápe účast na lovu jako čest, které se mu dostalo a je-li pozván k lovu mimo svoji honitbu chová se podle zvykových a společenských pravidel.

artikul IX.

Myslivci nesmí zvěř sloužit jen jako živý lovecký terč, jako zdroj střelecké zábavy. Lov nesmí být motivován toliko ekonomickými a komerčními aspekty.

artikul X.

Myslivec při své činnosti spolupracuje s ostatními členy mysliveckých společností, s domácími a zahraničními myslivci a organizacemi.⁸⁷

Královéhradecká diecéze katolické církve byla vždy v úzkém kontaktu s Řádem a jeho aktivitami, proto se u příležitosti 320 let od založení Řádu, otevřela v biskupském paláci v Hradci Králové v září roku 2015, výstava s názvem „Odkaz hraběte Šporka“.⁸⁸ Výstava představila široké veřejnosti nejen populární osobnost baroka hraběte Šporka, ale zejména jeho Řád a jeho aktivity, ideály a přínos současné moderní společnosti.

Další organizace odkazující se na Šporkův Řád

Po válce vznikla myslivecká organizace s totožným názvem „Řád sv. Huberta“ odkazující se na tradici hraběte Šporka v Rakousku, avšak její vnitřní struktura je natolik odlišná, že nemůže být považována za pokračovatele Šporkova Řádu⁸⁹.

Další organizací, která výslovně tvrdí, že je pokračovatelem Šporkova Řádu je organizace jménem „Mezinárodní řád svatého Huberta“ (International Order of St. Hubertus). Tato organizace na svých webových stránkách uvádí, že je legitimním rytířským řádem a jejím protektorem je bývalý španělský král Juan Carlos I. Zároveň uvádí rakouského arcivévodu Ištvána von Habsburg-Lothringen, jako svého současného

⁸⁷ ŘÁD SV. HUBERTA: *Stanovy Řádu svatého Huberta a ostatní vnitrořádové dokumenty*. Kuks: Řád sv. Huberta, 2016. s 24.

⁸⁸ Výstava o hraběti Šporckovi. In: *Diecézní zpravodajství KT*, 2015. roč. XXXVII. s 3.

⁸⁹ RAKUŠAN, Ctirad: *Výročí Řádu svatého Huberta*. In: *Myslivost XI*, 2005. s 6.

velmistra. V jejich řádové historii dokonce tvrdí, že Šporkův Řád nezanikl, ale existoval až do druhé světové války⁹⁰ a odmítal přijímat německé nacisty mezi své členy. Zrušen byl prý Adolfem Hitlerem. Současná organizace byla založena v USA roku 1950 jako obnovený Šporkův Řád.⁹¹ Tento mezinárodní řád však již neuvádí žádné zdroje svých tvrzení, ani seznam velmistřů údajně nezaniklého Řádu. Taktéž jeho insignie ani trochu nepřipomíná Šporkův Řád, ale používají tradiční osmihrotý maltézský kříž. Přestože by měli mít až tisíc členů v několika zemích, jejich řádová aktivita není příliš viditelná. Ani žádný z oficiálních seznamů legitimních rytířských řádů tuto organizaci neuvádí.

Třetí organizací, která se odvolává na původní Šporkův Řád, je malé uskupení fungující v Jižních Čechách se sídlem v Rožmberku nad Vltavou. Její název je „Rytířský řád svatého Huberta“.⁹² Tento samozvaný rytířský řád byl založen roku 1998 Františkem Hoffmannem, který sám sebe označoval jako hrabě z rodu Kolowrat-Krakowských. Design insignie a uniformy je částečně inspirován skutečným Řádem sv. Huberta se sídlem na Kuksu a Řádem sv. Lazara Jeruzalémského. Tato organizace vyvíjí nepatrnou aktivitu, a to výlučně v okolí Českých Budějovic.

4.7. Řádové sídlo

Současným oficiálním i faktickým sídlem Řádu sv. Huberta je barokní skvost nedaleko Jaroměře ve Východních Čechách - hospital Kuks.

Hospital Kuks je bývalý zaopatřovací ústav pro vojenské veterány v Kuksu v okrese Trutnov, provozovaný v letech 1744-1938 Řádem milosrdných bratří. Vznikl z podnětu hraběte Františka Antonína Šporka naproti jeho letní rezidenci s láznemi. Stavba započala stavbou kostela roku 1707. Hospital byl určen pro vysloužilce především z panství Choustníkovo Hradiště. Jednalo se o nejvelkorysejší institut svého druhu v pozdně barokních Čechách. Mimořádného významu dodala celému komplexu sochařská výzdoba z dílny Matyáše Bernarda Brauna. V současné době je hospital ve vlastnictví státu (jeho správu vykonává Národní památkový ústav) a je zpřístupněný veřejnosti. Expozice představují zakladatele Kuksu, zdejší barokní umění a historii lékárenství. Od roku 1995 je areál chráněn jako národní kulturní památka České republiky.

Hospital s kostelem Nejsvětější Trojice vznikl postupně v letech 1707–1748, v prvotní fázi podle projektu italského architekta Giovanniho Battisty Alliprandiho. Na terase před kostelem jsou umístěny kopie soch Ctností a Neřestí od Matyáše Bernarda

---

⁹⁰ Do začátku druhé světové války existovala Šporkova nadace, kterou po jeho smrti provozoval Řád milosrdných bratří, který sídlil v hospitalu Kuks. Nadaci zrušili nacisté a Řád milosrdných bratří z Kuksu vyhnali.

⁹¹ International Order of St. Hubertus - About Us. *International Order of St. Hubertus - Home* [online]. Copyright © The International Order of St. Hubertus [cit. 02.04.2018]. Dostupné z: http://www.iosh-usa.com/about_us

⁹² Rytířský Řád Svatého Huberta, IČO 22684212 - data ze statistického úřadu. *Obchodní rejstřík firem - vazby a vztahy z justice.cz* [online]. Copyright © 2000 [cit. 02.04.2018]. Dostupné z: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz/22684212/rytirsky-rad-svateho-huberta/statisticky-urad/>

Brauna (originály jsou přístupné v místním lapidáriu). Při rozsáhlé obnově památky v letech 2013 až 2015 byly v hlavní chodbě odkryty a restaurovány nástěnné malby s motivem monumentálního cyklu Tanec smrti.

Pod centrálním kostelem Nejsvětější Trojice je rodinná hrobka, kde je pohřben nejen hrabě Špork, ale i jeho rodina a adoptovaná rodina Sweérs-Špork. Před vchodem Šporkovské hrobky byl i Řád symbolicky obnoven.

Sídlem Řádu byla obec Kuks v jeho novodobých dějinách již brzy po revoluci v roce 1989. Tehdy ale pouze v kostele Nejsvětější Trojice a přilehlé kapli pořádal Řád svá pravidelná setkání a svatohubertske mše. Faktickým sídlem s vlastními řádovými místnostmi je hospital až od počátku roku 2017. Přestože Řád v areálu hospitalu pořádá již čtvrt století největší mysliveckou slavnost v ČR a je s místem a hrabětem Šporkem neodmyslitelně spojen, k získání vlastních reprezentativních prostor, vedla dlouhá cesta.

Myšlenka zázemí přímo v budově hospitalu byla touhou členů již dlouhé roky a přes snahu v různých obdobích, získat se jej podařilo až v nedávné době. Iniciativa vzešla od členů Východočeské komendy, kteří se během celostátní konference KDU-ČSL „Návrat ke kořenům“ konané 10. 4. 2016 na Velehradě, sešli s tehdejšími ministrem kultury Danielem Hermanem. Komtur Východočeské komendy Jaroslav Lhoták požádal ministra kultury o možnost užívat nějaké místnosti v hospitalu k účelům Řádu. Ministr jej vyzval k podání písemné žádosti s příslibem vyhovění. Když nějaký čas nepřicházela odpověď, členové komendy Pavel Veverka a František Frola, požádali přítele Řádu europoalance Tomáše Zdechovského, aby záležitost ministroví kultury, připomněl.⁹³ Zanedlouho získala správa hospitalu podnět k propůjčení stálých prostor, ve kterých si roku 2017 Řád vybudoval reprezentativní prostory a přijímací pokoj velmistra.

5. Řádové aktivity ve 21. století.

Posláním Řádu sv. Huberta, jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, je: „...*skrze horlivé provozování myslivosti a ušlechtilé honby, při respektování mysliveckých tradic, myslivecké etiky a zvyklostí, při ctění příkázání a zákonů Božích, velebit Boha, Pána našeho a svatého Huberta, patrona myslivosti, a na jejich přímluvu se státi šlechtici ducha, nositeli přátelství, svornosti a lásky k bližnímu*“.⁹⁴ Toto poslání se promítá do aktivit Řádu v současné době. Tyto aktivity, které jsou páteřním životem Řádu a jeho členů, nejen Řád charakterizují a dělají jej výlučným vedle klasických mysliveckých spolků, ale i vedle tradičních duchovních řádů. Řád sv. Huberta v sobě propojuje světskou složku, specifickou svým mysliveckým zaměřením, se složkou duchovní. Tím povyšuje myslivost z koníčku na velebení Boha skrze péči o jeho stvořenou přírodu a lovenou zvěř.

⁹³ Informace jsou z mé vlastní přítomnosti při jednáních o řádovém zázemí v hospitalu.

⁹⁴ ŘÁD SV. HUBERTA: *Stanovy Řádu svatého Huberta a ostatní vnitrořádové dokumenty*. Kuks: Řád sv. Huberta, 2016. s 4.

Význam Řádu pro 21. století spočívá v jeho přínosu současné společnosti. To je právě toto pozvedání myslivosti z pouhé materiální roviny do roviny duchovní. Řád sv. Huberta je zároveň udržovatelem myslivecké etiky a mysliveckých tradic. Toto vše charakterizují následující čtyři hlavní oblasti či činnosti aktivit současného Řádu.

5.1. Svatohubertská mše

Nedlouho po zlegalizování Řádu, přichází i potřeba vhodného hudebního doprovodu pro svatohubertskou mši. Na různých místech při různých organizacích se již v 90. letech 20. století objevují skladatelské prvotiny, které ale nejdou zároveň s texty předepsaného ordinária a s texty liturgie pracují tak velmi volně. Nemálo odborníků na liturgii tuto skutečnost kritizuje a má problém tyto skladby přijmout.

Řád sv. Huberta hledal cestu, jak se těmto problémům vyvarovat a pozvednout a posunout kvalitu liturgického doprovodu svatohubertských mší. Roku 2016 složil ředitel Katedrálního vzdělávacího střediska liturgické hudby a zpěvu v Olomouci a regenschori v Kroměříži u sv. Mořice MgA. František Macek Svatohubertskou mši B-dur. Tato oficiální mše Řádu sv. Huberta je koncipována pro mužský nebo smíšený sbor za doprovodu lesnic, lesních rohů nebo jiných žesťů. Svatohubertská mše B-dur je jedinou schválenou svatohubertskou mší katolickou církví.

5.2. Svatohubertské slavnosti

Brzy po převratu roku 1989, kdy Řád vystupuje z ilegality, přemýšlí řádová rada o stěžejní akci, která by nejen reprezentovala samotný Řád, ale byla akcí pro širokou veřejnost. První Svatohubertské slavnosti byly pořádány roku 1993. Místem pro pořádání slavností byl zvolen areál nemocnice Kuks, který v té době ještě zdaleka nevítal desítky tisíc turistů ročně, jak je tomu dnes, ale byl značně zchátralým místem.

Základními body slavností, které přetrvaly až dodnes jsou:

- Průvod členů Řádu sv. Huberta
- Svatohubertská mše svatá
- Ohňostrojek s hudbou a texty mluveného slova⁹⁵

První svatohubertské slavnosti byly skromnější než ty pozdější, ale už od začátku si slavnosti získaly oblibu u odborné i laické myslivecké veřejnosti. Svatohubertskou mši svatou na těchto prvních slavnostech tehdy celebroidal velký přítel Řádu královéhradecký biskup Mons. Karel Otčenášek.

---

⁹⁵ Řád sv. Huberta: *Brožura - Řád sv. Huberta se sídlem na Kuksu*. Pardubice: Studio Press s.r.o.

S výjimkou roku 2004, kdy Českou republiku zasáhla ničivá povodeň, se slavnosti pořádají nepřetržitě každý rok. Mimo výše uvedené tři stěžejní body slavností, zde návštěvníci mohou během dne shlédnout řadu různých kulturních vystoupení, odborných seminářů, ukázek lovu a přehlídky loveckých psů a dravců. Účast je často závislá na příznivém počasí, a tak v nejsilnějších ročnících účast dosahuje až k sedmi tisícům návštěvníků.

5.3. Myslivost a vzdělávací semináře

Myslivost Řád provozuje skrze celořádové hony a hony jednotlivých komend. Samotný Řád nevlastní ani neprovozuje svou vlastní honitbu, avšak jeho členové jsou většinou členy jednotlivých honebních spolků v místě svého bydliště, kde provozují myslivost skrze péči o zvěř a lov.

Mimo elegantních celořádových honů, které dodržují mysliveckou etiku i starobylé tradice, včetně troubených fanfár, organizuje Řád řadu odborných seminářů, které jsou určeny nejen pro jeho členy, ale i odbornou či laickou veřejnost. Mnoho pořádaných ročníků má za sebou seminář Tradice a současnost v myslivosti. Tohoto semináře, který probíhá v učebnách hospitálu Kuks, se každoročně účastní stovky zájemců z řad odborné myslivecké veřejnosti.

Od roku 2017 má Řád sv. Huberta oprávnění organizovat zkoušky z myslivosti a zkoušky mysliveckých hospodářů.⁹⁶ Adepti tak nově mohou složit zkoušky a být přijati do cechu mysliveckého právě i skrz Řád sv. Huberta v prostorách hospitálu Kuks, kde má myslivost tak silnou tradici.

5.4. Nadace Františka Antonína hraběte Šporka

Řádovou nadaci založil hrabě Špork roku 1696. Roku 1731 se Šporkova dcera a dědička pozůstalosti Anna Kateřina hraběnka ze Sweérs a Šporku spolu s Fr. Michaelem Schvandou, provinciálem Milosrdných bratří, obrátila na císaře Karla VI. s žádostí o potvrzení nadace. Císař nadaci neomezenou platnost a respekt potvrdil roku 1739⁹⁷ (rok po smrti hraběte Šporka). Od roku 1743 je nadace spravována a provozována Řádem milosrdných bratří, kteří sídlí v hospitálu Kuks a provozují zde péči pro válečné vysloužilce. Posledním rodovým vykonavatelem správy nadace byl

---

⁹⁶ Home - Řád svatého Huberta [online]. Dostupné z: <https://www.radvatehohuberta.cz/seminare-a-vzdelavani/zkousky-myslivelyckych-adeptu>

⁹⁷ Hospitální nadace. *Hospitální nadace Františka Antonína hraběte Šporka v Kuksu* [online]. Copyright © Copyright Hospitální nadace Františka Antonína hraběte Šporka v Kuksu. Všechna práva vyhrazena. Adresa [cit. 06.04.2018]. Dostupné z: <http://hospitalninadace.cz/nadace/>

podle dědického práva hrabě Gustav Sweérs-Sporck, který zemřel roku 1934⁹⁸. V počátku druhé světové války byli nacisty vyhnáni Milosrdní bratři z Kuksu.

Obnovený Řád se ke Šporkově nadaci přihlásil nedlouho po revoluci a řádně zaregistrována byla roku 1993. Nadace byla znovu zapsána 2. 2. 1999 Krajským úřadem v Hradci Králové do Nadačního rejstříku. Oficiální jméno nadace je: Hospitální nadace Františka Antonína hraběte Sporcka. Řád skrze nadaci vykonává své humanitární i kulturní projekty.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřil na minulost a současnost Řádu sv. Huberta. Zároveň jsem v práci představil hraběte Šporcka jako významného představitele české barokní doby a popsal zde hlavní rysy jeho osobnosti i činy jeho chování. Dobu baroka zde představuje i samotné založení Řádu sv. Huberta, jež se stalo pod silným vlivem dvorské módy tehdejší elity. Nejen Šporck, ale i jiní se snažili těmito organizacemi vzbudit romantický dojem starobylosti, tradice a s tím spojenou i exkluzivitu těchto řádů. Zvláště Šporck, znaje omezenost svého šlechtického původu, využíval k tomu vše, co využít mohl, včetně nemalých finančních prostředků. Samotné označení „řád“ bylo účelně užíváno vyvolat dojem organizace, která byla založena panovníkem nebo papežem, jak je tomu pravidlem u rytířských řádů.

V bakalářské práci se mi podařilo uvést legitimitu rytířských řádů a zdůraznit „nerytířskost“ Šporkova loveckého bratrstva, který nikdy však nebyl handicapem, a to jak v době Šporcka, ani dnes.

V několika podkapitolách jsem v práci uvedl stěžejní aktivity a pole působnosti, kterými je současný Řád nepochybným přínosem pro mysliveckou odbornou i laickou společnost. Zároveň i jako šířitel kultu sv. Huberta a nově i svatohubertské mše, má velký význam duchovní.

Díky hraběti Šporkovi, jednomu z nejznámějších českých šlechticů a mecenášů, máme mnoho cenného. Ať je to jeho budovatelská činnost propojená se sochařstvím, nebo nakladatelská činnost či činnost v oblasti myslivosti, ve všem se nám otevírá obrovský prostor k dalšímu bádání.

Tato práce si dala za cíl přinést takový stručný, ale ucelený pohled na Řád sv. Huberta a jeho genezi od sv. Huberta přes přitažlivý svět rytířských řádů a myslivost spojenou nejen s lovem, ale i duchovní sférou. Zároveň práce poukazuje na současnost a smysl existence duchovně-mysliveckého řádu ve 21. století.

---

⁹⁸ Hospitální nadace. *Hospitální nadace Františka Antonína hraběte Sporcka v Kuksu* [online]. Copyright © Copyright Hospitální nadace Františka Antonína hraběte Sporcka v Kuksu. Všechna práva vyhrazena. Adresa [cit. 06.04.2018]. Dostupné z: <http://hospitalninadace.cz/nadace/>

Až patetické se může dodat, že díky Řádu sv. Huberta, odkaz a osobnost hraběte Šporka má svou nesmrtelnost a žije i po 300 letech. A to nejen pro samotné členy Řádu, ale i pro širokou veřejnost, která s Řádem přichází v kontakt skrze mnoho společenských, loveckých i duchovních událostí.

Seznam použitých pramenů:

ŘÁD SV. HUBERTA: *Stanovy Řádu svatého Huberta a ostatní vnitrořádové dokumenty*. Kuks: Řád sv. Huberta, 2016.

ŘÁD SV. HUBERTA: *Brožura - Řád sv. Huberta se sídlem na Kuksu*. Pardubice: Studio Press s.r.o.

Seznam použité literatury:

BEZDĚK, František; KOVAŘÍK, Jaromír: *F. A. hrabě Špork a jeho řád svatého Huberta*. Kuks: Řád svatého Huberta se sídlem v Kuksu, 1998.

BEZDĚK, František: *Hledání kořenů mysliveckých tradic*. Brno: Sursum, 1999.

BUBEN, Milan: *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích: Řády rytířské a křížovníci*. Praha: Libri, 2002.

ČERVENÝ, Jaroslav. a kol: *Ottova encyklopedie: Myslivost*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2013.

HRDINA, Ignác Antonín; KUCHAROVÁ, Hedvika: *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem: v právně historickém a teologickém kontextu*. Ostrava-Přívoz: KEY Publishing, 2011.

KAŠE, Jiří a Petr KOTLÍK: *Braunův Betlém: Drama krajiny a umění v proměnách času*. Praha a Litomyšl: Ladislav Horáček-Paseka, 1999.

KOLDINSKÁ, Marie: *Pravá a nepravá tvář hraběte F. A. Šporka*. In: *Falza a podvody české historie*, 2001.

KOVAŘÍK, Jaromír: *Myslivost a její tradice*. Praha: Druckvo, 2012.

KROPÁČEK, Jan: *Kuks a Betlém na Královéhradecku*. Praha: nakladatelství Pavla Köbera, 1908.

LOBKOWICZ, František: *Encyklopedie řádů a vyznamenání*. Praha: Libri, 1999.

MARTAN, Petr: *Barok – Zlatý věk myslivosti*. Vimperk: Papyrus, 1992.

PEKAŘ, Josef: *Z duchovních dějin českých*. Praha: Melantrich, 1941.

PETR, Bohuslav; RAMEŠ, Václav; PETR, Jindřich: *Schwarzenberské lovecké bratrstvo na Hluboké, Třeboni a Drahonicích*. Praha: HBT, 2013.

PORUBA, Miroslav. a kol: *Myslivost*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1966.

PREISS, Pavel: *František Antonín hrabě Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha, 2003.

PREISS, Pavel: *Boje s dvouhlavou saní: František Antonín Špork a barokní kultura v Čechách*. Praha: Vyšehrad, 1981.

VONDRA, Roman: *České země v letech 1705-1792, Věk absolutismu, osvícenství, paruk a třírohých klobouků*. Praha: Libri, 2010.

WINTER, Eduard: *Josefinismus a jeho dějiny*. Praha: Nakladatelství Jelínek, 1945.

Seznam použitých periodik:

KOTEK, Ladislav: *Rod hrabat Šporků*. Krnsko: Mladoboleslavské listy, 1947. Tiskem Jaroslava Chládky v Mladé Boleslavi.

RAKUŠAN, Ctirad: *Výročí Řádu svatého Huberta*. In: *Myslivosť XI*, 2005.

Výstava o hraběti Sporcovi. In: *Diecézní zpravodajství KT*, 2015. roč. XXXVII.

Seznam internetových zdrojů:

Home - Řád svatého Huberta [online]. Dostupné z: <https://www.radsvatehohuberta.cz/o-radu/historie/umeni/139-arie-historie>

Home - Řád svatého Huberta [online]. Dostupné z: <https://www.radsvatehohuberta.cz/o-radu/soucasnost/155-rshdnes>

International Order of St. Hubertus - About Us. *International Order of St. Hubertus - Home* [online]. Copyright © The International Order of St. Hubertus [cit. 02.04.2018]. Dostupné z: http://www.iosh-usa.com/about_us

Rytířský Řád Svatého Huberta, IČO 22684212 - data ze statistického úřadu. *Obchodní rejstřík firem - vazby a vztahy z justice.cz* [online]. Copyright © 2000 [cit. 02.04.2018]. Dostupné z: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz/22684212/rytirsky-rad-svateho-huberta/statisticky-urad/>

Myslivosť a její právní úprava - PDF. Představujeme Vám pohodlné a bezplatné nástroje pro publikování a sdílení informací. [online]. Copyright © DocPlayer.cz [cit. 04.04.2018]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/46748438-Myslivosť-a-jeji-pravni-uprava.html>

[online]. Copyright © 2017 eStránky.cz [cit. 04.04.2018]. Dostupné z: <http://www.myslivosť.estranky.cz/clanky/historie-myslivosť/>

Home - Řád svatého Huberta [online]. Dostupné z:

<https://www.radsvatehohuberta.cz/seminare-a-vzdelavani/zkousky-myslivelyckych-adeptu>

Hospitální nadace. *Hospitální nadace Františka Antonína hraběte Sporcka v Kuksu* [online]. Copyright © Copyright Hospitální nadace Františka Antonína hraběte Sporcka v Kuksu. Všechna práva vyhrazena. Adresa [cit. 06.04.2018]. Dostupné z: <http://hospitalninadace.cz/nadace/>

Obrazová příloha:

1. Emanuel Joachim Haas: Podobizna Františka Antonína Sporcka, 1735, 295 x 223 mm, lept s mědirytem, snímek archiv Pavel Preiss

2. Giovanni Battista Alliprandi: Hospitál Kuks, 1707-1748, kámen, snímek Tulačka CK

3. Michael Heinrich Rentz: Řád sv. Huberta. 2017 (pův. 1723), 110 x 90 mm, pozlacené stříbro, snímek Nathaniel Filip

4. Svatohubertské slavnosti: Řád sv. Huberta, 2016, snímek Hartanet

5. Matyáš Bernard Braun a František Maxmilián Kaňka: Pomník císaře Karla VI. se sv. Hubertem u Hlavence, 1724–1725, pískovec, snímek obec Hlavenec

Seznam vyobrazení:

1. Emanuel Joachim Haas: Podobizna Františka Antonína Sporcka, 1735, 295 x 223 mm, lept s mědirytem, snímek archiv Pavel Preiss
2. Giovanni Battista Alliprandi: Hospital Kuks, 1707-1748, kámen, snímek Tulačka CK
3. Michael Heinrich Rentz: Řád sv. Huberta. 2017 (pův. 1723), 110 x 90 mm, pozlacené stříbro, snímek Nathaniel Filip
4. Svatohubertské slavnosti: Řád sv. Huberta, 2016, snímek Hartanet
5. Matyáš Bernard Braun a František Maxmilián Kaňka: Pomník císaře Karla VI. se sv. Hubertem u Hlavence, 1724–1725, pískovec, snímek obec Hlavenec